Ազգ
Azg armenian daily
23 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999 ՇԱԲԱԹ 188 (1933)

Ադրբեջանի վարչապետը չի բացառում Հայաստանի տարածքով նավթամուղ անցկացնելու հնարավորությունը

ԱՍՏԱՆԱ, 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: «Եթե վաղը կամ մյուս օրը հաջողվի Հայաստանի հետ հաշտության համաձայնագիր ստորագրել, ապա հեռանկարում բացառված չէ Հայաստանի տարածքով խողովակաշարի անցկացման տարբերակը», լրագրողներին հայտարարել է Ադրբեջանի վարչապետ Արթուր Ռասիզադեն: Այսօր ավարտվում է նրա երկօրյա այցը Ղազախստան:

Պատասխանելով Իրանի տարածքով ադրբեջանական նավթի փոխադրման հնարավորության առնչվող լրագրողների հարցին, Ա. Ռասիզադեն ասել է, որ «իրանական կողմն առաջարկություն է արել տարբեր պայմաններով ադրբեջանական նավթի փոխադրման վերաբերյալ»:

«Մեր կառավարությունը էներգակիրների՝ նավթի եւ գազի, փոխադրման դիվերսիֆիկացումն է, այդ թվում չի բացառվում նաեւ Իրանի տարածքով տարբերակը», նկատել է Ադրբեջանի կառավարության ղեկավարը:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ռամկավար ազատական կուսակցութեան նախագահ Հայկազն Ոսկանեանի Յայտարարութիւնը կաթողիկոսական ընտրութիւններու առթիւ

Խիստ ցաւալի է Ս. Էջմիածնի եպիսկոպոսներու շրջանակին մէջ վերջերս երեւան եկած անհասկացողութեան եւ անհանդուրժողականութեան մթնոլորտը, որ կը թունաւորէ յառաջիկայ Ազգային-եկեղեցական ժողովը եւ կաթողիկոսական ընտրութիւնը կը դնէ նոր բարդութիւններու առջեւ, որոնք ըստ ամենայնի անպատեհ են Հայ եկեղեցիին ու հայ ժողովուրդին համար Մայր հայրենիքի մէջ թէ սփիւռքի տարածքին:

Չորս ամիսներ առաջ, երջանկայիշատակ Գարեգին Ա կաթողիկոսի ընտրութիւններու ընթացքին, ծագած էին, ինչպէս ծանօթ է, կարգ մը դժուարութիւններ, որոնք, սակայն, Գարեգին Արք. Ներսիսեանի խոհեմ, շրջահայեաց եւ Հայ եկեղեցւոյ գերագոյն շահերու թելադրանքով որդեգրած մօտեցմամբ հարթուեցան եւ Գարեգին Ա-ը ամենայն հայոց կաթողիկոս դարձաւ ազգային միասնութեան մթնոլորտի մէջ: Այսուհանդերձ, երջանկայիշատակ Հայրապետը, որ ունէր բազմաթիւ շնորհներ ու կարողութիւններ, ունէր Հայ եկեղեցիին ու դպրութեան ծառայելու մեծ պատրաստակամութիւն, դժբախտաբար Մայր հայրենիքի մէջ չգտաւ ժողովրդային արժանի ընդունելութիւնը ու մնաց կղզիացած:

Այսօր, արդար եւ գնահատելի դիրքորոշումով մը, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա կաթողիկոսը կը յայտարարէ, թէ նախ՝ ինք թեկնածու չէ Մայր աթոռ Ս. Էջմիածնի գահին, եւ երկրորդ՝ թէ Մայր հայրենիքի ու Ս. Էջմիածնի համար ներկայ ծանր պայմաններու տակ անհրաժեշտ ու հրամայական է, որ Ամենայն հայոց նորընտիր հայրապետը ըլլայ Հայաստանէն, հայաստանցի:

Եւ ինկատի, այսօր, երբ Հայ եկեղեցին մայր հայրենիքի մէջ կը բոլորէ ճակատագրական հանգրուան մը, որ առաւել եւս կը ծանրանայ աղանդներու յարձակողական գործունէութեամբ եւ ժողովուրդի ազգային, կրօնական դաստիարակութեան պակասով, ինչպէս նաեւ ազգաբնակչութեան բուռն վիճակի թերեւացման անհրաժեշտութեամբ, հրամայական պահանջ է, որ նորընտիր կաթողիկոսը անպայման ըլլայ հայրենի ժողովուրդի ծոցին մէջ մեծցած, անոր դժուարութիւններով ու ակնկալութիւններով աճած եկեղեցական մը:

Ս. Էջմիածնի եպիսկոպոսներուն մեծ մասը, անշուշտ, արժանի են ընտրուելու իրենց մասուցած ազգային-եկեղեցական ծառայութիւններով, սակայն ներկայիս հրամայական անհրաժեշտութիւնը կը պահանջէ, ինչպէս ըսուեցաւ, որ նորընտիր կաթողիկոսը ըլլայ Հայաստանի զաւակ:

Հետեւաբար, ներկայ հանգամանքներու մէջ, կը հաւատանք, որ յարմարագոյն թեկնածուն Գարեգին Արք. Ներսիսեանն է, որ գործով ու վաստակով փաստը տուած է վարչական եւ կազմակերպչական իր անգերազանցելի կարողութիւններուն, մայր հայրենիքի մէջ ստեղծելով եկեղեցական ու կրօնական պատրաստութեան ու խորոզչութեան օջախներ, բազմաթեւ ուսուցչական դաստիարակութեան, մտաւոր եւ հոգեւոր ստեղծագործական կեդրոններ, տարեց եւ կարիքաւոր խաղաղացիներու խնամքի տուներ: Ու տակաւին, ան յաջողած է վերանորոգել ու կառուցել Երեւանի առաջնորդանիստ եկեղեցին ու յարակից շինութիւնները, բազմաթիւ եկեղեցիներ, Վազգենեան դպրանոցն ու տարբեր կառոյցներ: Տակաւին կարելի է երկարել շարքը անոր դրական իրագործումներուն, որոնց հանրագումարը արժանի կը դարձնեն զինք կաթողիկոսական ընտրութեան: Եւ յետոյ, արդար չէ՞ որ Գարեգին Արքեպիսկոպոսն ըլլայ առաջին թեկնածուն, երբ 1995 թ. կաթողիկոսական ընտրութիւններուն, Ազգային-եկեղեցական ժողովի պատգամաւորներու մեծամասնութիւնը կեդրոնացած էր իր վրայ, եւ Սրբազանը կրնար ընտրուիլ, եթէ ամբողջ եւ ազգային շահերը մղուած իր տեղը չզիջէր Գարեգին Ա կաթողիկոսին:

Օրերս կը խօսուի կաթողիկոսական ընտրութիւնները յետաձգելու մասին: Մինչդեռ, յետաձգումը ոչ մէկ շահ եւ առաւելութիւն պիտի բերէ ներկայ դժուարութիւնները հարթելու տեսակէտէն: Ընդհակառակն, առաւել եւս պիտի կարծրանան դիրքերը, առաւել եւս պիտի կնճռոտին հարցերը, եւ մեր եկեղեցին առաւել եւս պիտի ականատես կ'ըլլայ նորանոր բորբոքումներու:

Իսկ անոնք, որ կը կարծեն թէ Արամ Ա կաթողիկոսի ընտրութեամբ Էջմիածին-Անթիլիաս երկփեղկումը կրնայ հարթուիլ, պէտք է իմանան, որ շատ վտանգաւոր խաղ մը կը խաղան, մոռնալով, որ նոյն տեսակէտը առաջ քաշուեցաւ Գարեգին Ա կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ, սակայն առկայ ճեղքը ոչ միայն չփակուեցաւ, այլ առաւել լայնցաւ, հակառակ մակերեսային եւ ոչ անկեղծ յայտարարութիւններու: Բոլորը պէտք է գիտակցին, որ այդ երկփեղկումը կը սնուցանուի ոչ թէ երկու Աթոռներու կաթողիկոսներուն դիրքաւորումով, այլ արտաքին ծանօթ կողմերու զարտանակումով: Մինչեւ որ այդ կողմերը յստակօրէն չյայտնեն միութեան մասին իրենց անկեղծ պատրաստակամութիւնը, Հայ եկեղեցւոյ միասնականութիւնը պիտի մնայ երազ, եւ խաղերը պիտի շարունակուին Անթիլիասի կաթողիկոսը Էջմիածին բերելու խօսակցութեամբ զանազան հաշիւներու հետապնդումով:

Այսօր մեր եկեղեցւոյ իշխաններուն սրբազան պարտականութիւնն է ձեռն, ոխ ու նախանձ մէկ կողմ դրած բոլորուիլ էջմիածնական, հայաստանցի, հայրենի ժողովուրդին տառապանքով ապրող եւ այդ տառապանքը մեղմելու ձգտող եւ այդ կարողականութիւնը ունեցող նորընտիր կաթողիկոսին շուրջ: Ուրիշ որեւէ ընտրանք մեր ներկայ օրերու տագնապալի շրջանին դատապարտելի պիտի ըլլայ մեր եկեղեցւոյ իշխաններուն:

ՀԱՅԿԱԶՆ ՈՍԿԱՆԵԱՆ,
Ռամկավար Ազատական կուսակցութեան նախագահ
Փարիզ, 21 հոկտ., 1999

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Վերազինում, որը հետապնդում է պաշտպանական եւ ոչ հարձակողական նպատակներ

«ՄԻԳ-29» տեսակի 4 ինքնաթիռները երեկ վայրէջք կատարեցին «Էրեբունի» օդանավակայանում

ՄԱՐԻՆԱ ԲԱԲԱՅԱՆ

ՌԴ ռազմաօդային ուժերի գլխավոր հրամանատար, գեներալ-գնդապետ Անատոլի Կոռնուկովը, հոկտեմբերի 20-ին Երեւան ժամանելով, արդեն հայտնել էր, որ հաջորդ օրը Հայաստանում տեղակայված ռուսաստանյան զորքերի ռազմական բազան համալրվելու է «ՄԻԳ-29» տեսակի չորս ինքնաթիռներով: Դրանք հանդիսանալու են անցյալ տարվանից պարբերաբար Հայաստան ժամանող նույն «ՄԻԳ-29» տեսակի օդուժի վերջին նմուշները, որոնցով էլ ավարտվելու է Հայաստանում գտնվող զորքերի՝ կոլեկտիվ անվտանգության շրջանակներում ի կատար ածվող վերազինման ներկայիս փուլը:

Երեկ «ՄԻԳ»-երի վերջին շղթան վայրէջք կատարեց «Էրեբունի» օդանավակայանում: Օդուժը դիմավորելու էին եկել գեներալ-գնդապետ Անատոլի Կոռնուկովը, ՀՀ պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանը, գեներալ-լեյտենանտներ Անատոլի Զինեւիչն ու Մկրտիչ Աբրահամյանը, հայկական ավիացիայի վարչության պետ, գնդապետ Մնացականյանը, այլ բարձրաստիճան զինվորականներ: Ինչպես իմացանք Անատոլի Կոռնուկովից, Հայաստանում «ՄԻԳ»-երի թիվն այսօր կազմում է 18, ինչը, նրա իսկ խոսքերով, բավականին պատկառելի ուժ է:

Տես Թ էջ 3

Պուտինը խոստանում է լիովին կոտորել գրոհայիններին

ՄՈՍԿՎԱ, 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՌԴ վարչապետ Վլադիմիր Պուտինը հայտարարել է, որ ռազմական գործողությունը Չեչնիայում շարունակվելու է մինչեւ իսլամական գրոհայինների լիակատար ոչնչացումը: Չեչնիայում կռվող ռուսական զորամասեր կատարած իր չհայտարարված ուղեւորության ժամանակ Պուտինը դարձյալ հաստատել է իր այն համոզմունքը, որ ուժը այդ հակամարտությունը լուծելու միակ եղանակն է: Վ. Պուտինը մտադիր է երեկ Հելսինկի՝ ԵՄ առաջնորդներին տեղեկացնելու համար չեչենական հակամարտության լուծմանն առնչվող ռուսական ղեկավարության պլանների մասին: ԱՄՆ-ը կրկին մտահոգություն է արտահայտել Չեչնիայում խաղաղ բնակչության շրջանում զոհերի աճող թվի եւ մեծ քանակությամբ փախստականների կապակցությամբ: Դաշնային զորքերը, ըստ հաղորդումների, սեղմում են պաշարման օղակը Գրոզնու շուրջ, ոչնչացնելով իսլամական խռովարարների դիրքերը քաղաքի արվարձաններում: Առաջավոր միավորումները գտնվում են Գրոզնուց 14 կմ հեռավորությամբ: Ինչպես հաղորդում է BBC-ն, Պուտինն ակնարկել է, որ շարունակվելու են Գրոզնու ռմբակոծությունները քաղաքից խաղաղ բնակչությանը հեռանալ ստիպելու նպատակով, նախքան նրա գրոհն սկսվելը:

Չեչենների՝ նոր դիվերսիաներ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 22 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՄԱԱՐՔ: Չեչեն գրոհայինների ղեկավարները նոր «զարհուրելի դիվերսիաներ» են նախապատրաստում Ռուսաստանի եւ, հնարավոր է, նաեւ արտասահմանում գտնվող ռուսական օբյեկտների դեմ: Լրագրողներին այդ մասին հայտարարել է ԱՄՆ կոնգրեսի ներկայացուցիչների պալատի ահաբեկչության դեմ ապրեսանմանային խմբի ղեկավար Յոսեֆ Բոդանսկին՝ վկայակոչելով իր տրամադրության տակ գտնվող լուրը: Այդ գործողությունների ակիզբը մոտավորապես նշանակված է հաջորդ տարվա գարնանը:

Սոցիալական հարցման արդյունքում

Առաջին տեղում՝ Գարեգին արքազան Երկրորդ՝ Ներսես արք. Պոզապալյան Երրորդ՝ Պարգեւ արքեպիսկոպոս

ՀՀ տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման կենտրոնը հետազոտություն է անցկացրել զանգվածային հարցման եղանակով: Հարցմանը համամասնական ընտրանքով ըստ սեռատարիքային խմբերի եւ կրթական մակարդակի մասնակցել են 500 երեւանցիներ: Ներկայացնում ենք «Կաթողիկոսական թեկնածուները եւ հասարակական կարծիքը» բաժինը:

Կաթողիկոսության առավել կարեւոր եւ հավանական համարվող թեկնածուների շարքում երեւանցիների շրջանում ունեցած համակրանքի առումով առաջնությունը Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդ Գարեգին արք. Ներսիսյանինն է: Ազգային-եկեղեցական ժողովի պատգամավոր լինելու պարագայում նրա օգտին պատրաստ է քվեարկելու հարցմանը մասնակցած երեւանցիների 33,2 տոկոսը: Նրա կողմնակիցների 81 տոկոսը հավատացյալներ են (կամ իրենց հավատացյալ համարողների 35 տոկոսը եւ ոչ հավատացյալների 24 տոկոսը):

Նշված թեկնածուի համակիրների մեջ համեմատաբար շոշափելի է նաեւ բարձրագույն կրթությամբ ռեսպոնդենտների ներկայությունը՝ 10,8 տոկոս (կամ համակիրների ընդհանուր թվի 32,5 տոկոսը):

Հարցման ենթարկված երեւանցիների շրջանում ունեցած հեղինակության տեսանկյունից երկրորդը կաթողիկոսական տեղապահ Ներսես արք. Պոզապալյանն է՝ 12,2 տոկոս: Պոզապալյանի համակիրների 86,9 տոկոսը հավատացյալներ են կամ իրենց հավատացյալ համարողների 13,9 տոկոսը: Տարիքային խմբերի առումով այս թեկնածուի նկատմամբ համակրանքը փոքր-ինչ ավելի նկատելի է 61 եւ ավելի տարեկանների շրջանում (16 տոկոս):

Ըստ համակիրների թվի երրորդը 11 տոկոս, Արցախի թեմի առաջնորդ Պարգեւ արք. Մարտիրոսյանն է:

Ըստ հարցմանը մասնակից երեւանցիների շրջանում ունեցած վարկանիշի, հաջորդ տեղերը զբաղեցնում են Թորգոմ արք. Մանուկյանը՝ 5,2 տոկոս, Խաժակ արք. Պարսամյանը՝ 3 տոկոս, Մեծի տանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ 1-ին՝ 2,6 տոկոս, Տիրան արք. Կյուրեղյանը՝ 2,6 տոկոս, Մեսրոպ արք. Մութաֆյանը՝ 0,2 տոկոս:

Հարցման մասնակիցների 28 տոկոսն էլ նկատելի անտարբեր էր կաթողիկոսական գահի հավակնորդներից որեւէ մեկին առաջնություն տալու խնդրի կապակցությամբ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Համաձայնեցե՞ք, այս երկրում ամեն ինչ արվում է հանուն բյուջեի

ՀՀ պետական եկամուտների նախարարին ոչինչ չի վախեցնում, նա պարզապես մտահոգ է համակարգի վիճակով

Երեկ ի մի բերելով ՀՀ պետական եկամուտների նախարարի ասուլիսի առաջաբանը, կարելի է մեկ նախադասությամբ ձեւակերպել՝ ամեն ինչ մեզ մոտ «օ՛քեյ» է: Չնայած մամուլում ու տարբեր շրջանակներում պտտվող լուրերին իր պաշտոնանկության մասին, նախարարն անձնապես խնդիր չունի, բայց հորդորեց լրատվամիջոցներին զգույշ լինել համակարգը լուսաբանելիս, քանի որ «ինչքան սրվում են նյութերը, այնքան մուտքերը պակասում են»:

Ամեն դեպքում, երկրի թիվ մեկ հարկահավաքը լավատես է:

Ըստ Սմբատ Այվազյանի, մաքսային համակարգում հերթականությամբ վերանորոգվում ու վերազինվում են բոլոր կարեւոր մաքսակետերը, մասնավորապես՝ նոյեմբերից արդեն կգործի կարգավորված շուկան, իսկ Այրումի մաքսակետում նոյեմբերից կսկսի գործել 150 տոննա տարողությամբ կշեռք, եւ Հայաստան մտնող յուրաքանչյուր վագոն սահմանի վրա անպայման կկշռվի: Գոգավանի ու Բավրայի մաքսակետերում եւս եկող տարի կավարտվեն շինարարական աշխատանքները: Իսկ արդեն այս տարի կավարտվի Մեղրու մաքսակետի տեխնիկական վերազինումը: Մաքսանենգության մասին նախարարը չկարողացավ թվեր բերել՝ դրանք ձեռքի տակ չունենալու պատճառով, բայց փոխարենը նշեց, որ մշակվել է մաքսանենգության դեմ պայքարի ծրագիր: Չնայած վերջին շրջանում երկրի մասնավոր հատվածի դժգոհություններին, նախարարը հավաստեց, որ ակտիվացրել են հարկատուների հետ աշխատանքը, դրա համար ստեղծվել են հատուկ բաժիններ: Նախարարն ինքը հաճախ է հանդիպում բիզնեսմենների հետ, բայց այսօրվա վիճակով գոհ չէ նրանց հետ տարվող աշխատանքից: Այդ կտրվածքով մշակվել է կաշառակերության եւ հովանավորչության դեմ պայքարի ծրագիր: Ինչ վերաբերում է իրենց հիմնական գործառույթին՝ ստուգումներին, ապա դրանք «այս տարի ավելի քիչ են, քան անցյալ տարի», բայց փոխարենը՝ ավելի շատ կատարվում են ուսումնասիրություններ (տեղեկացնենք, որ դրանք ստուգումների ավելի երկար ու մանրամասն տեսակն են- Գ. Մ.): Իսկ ընդհանրապես ստուգումների հետ կապված, նախարարն ուներ յուրահատուկ դիրքորոշում՝ ոչ նախարարը, ոչ տեսուչը եւ ոչ էլ հարկատուն չպետք է որոշեն որեւէ տնտեսվարող օբյեկտում ստուգման ժամկետն ու պարբերականությունը, այլ՝ կոնկրետ մեխանիզմը:

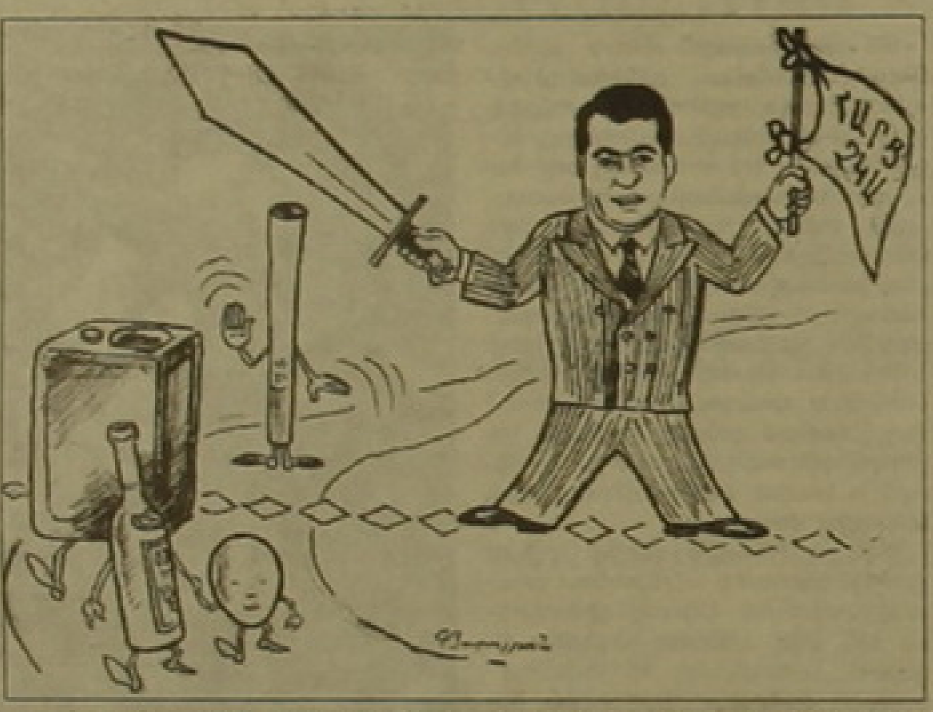

Ամեն ինչ՝ հանուն բյուջեի

Ս. Այվազյանը գնահատեց՝ «բյուջեն բավականին լարված է» ու կշարունակի մնալ լարված: Պատճա՞ռը՝ հայտնի է բոլորին: Երկրում գրանցված տնտեսական որոշակի աճը չեզոքացրեց դրսից, մասնավորապես Ռուսաստանից տրանսֆերտների կտրուկ նվազումը: Եվ չնայած դրան, հարկային մուտքերի գծով այս տարի ցուցանիշները շատ ավելի բարձր են: Այս տարվա ինն ամիսների ներքին եկամուտները (հարկայինի մասով) կազմել են այնքան, ինչքան ողջ անցյալ տարվա ընթացքում՝ 66 մլրդ դրամ, եւ դա էլ՝ ներմուծումների 9 տոկոս կրճատման պայմաններում: Ինչ վերաբերում է մաքսային մուտքերին, ապա, եթե անցյալ ամբողջ տարվա ընթացքում դա կազմել է 45,9 մլրդ դրամ, ապա այս տարի արդեն՝ 44 մլրդ դրամ: Դրանց դինամիկան ավելի լավ հասկանալու համար նախարարը գոհունակությամբ թվարկեց անցյալ ամիսների տվյալները, վեցերորդ ամսին՝ 3,8 մլրդ մուտքեր, յոթերորդին՝ 4,4, օգոստոսին՝ 6,9, սեպտեմբերին՝ 6,7 մլրդ դրամ:

Թվերի մագիա՞. ո՞վ է դրա հեղինակը

Նախարարի համար անակնկալ չէր առաջին հարցը՝ ինչպե՞ս բացատրել ծխախոտի ու բենզինի հաստատագրված վճարների բարձրացման մասին կառավարության որոշումից հետո ստեղծված վիճակը: Որպես փաստարկ բերվեցին «Գրանդ տոբակոյի» հայտարարությունները, թե երկրում աննախադեպ չափերի են հասել մաքսանենգ ծխախոտները, ծխախոտի գծով պակասել են բյուջեի մուտքերը եւ այլն: Այվազյանն այդ հարցին նախօրոք փաստաթղթերով զինված էր եկել ասուլիսին: Ներկայացնելով «ԳՏ»-ի հաշվետվությունը, նախարարը թվերի լեզվով բացատրեց, որ այդ ընկերության արտադրանքի իրացման ծավալները որոշումից հետո ոչ թե նվազել են, ինչպես հայտարարվում է, այլ՝ ավելացել: Պատճառը շատ պարզ է՝ «ԳՏ»-ի թողարկած արկղերի (որոնց վրա էլ կատարվում են հաշվարկները) մի մասը ոչ թե 500 տուփ է պարունակում, այլ 750, այսինքն, եթե օգոստոսին հայտարարվել է 32 հազ. արկղի իրացում, իրականում խոսքը գնում է մոտ 40 հազար արկղի մասին: Իսկ, ըստ նախարարի, Հայաստանի շուկան ընդամենը ունի ամսական 40 հազար արկղ սիգարետ սպառելու ունակություն: Ինչ վերաբերում է մուտքերին, ապա «ԳՏ»-ի հարկային մուտքերը սեպտեմբերին հասել են ռեկորդային չափերի՝ 1 մլրդ 300 մլն դրամ, իսկ մինչ այդ ամենաբարձր ցուցանիշը եղել է 800 մլն: Նախարարը կարծես թե հանգիստ է նայում մաքսանենգ սիգարետների գոյությանը շուկայում եւ իրավիճակը գնահատում է նորմալ: «Ֆրանսիայի նման երկրում կա 15-25 տոկոս ծխախոտի մաքսանենգություն»: Ինչ վերաբերում է բենզինի մուտքերին, վերոհիշյալ որոշումից հետո, ապա թվերն առավել քան խոսուն են՝ 98-ի համեմատ 99-ին բենզինի ներմուծումները 2000 տոննայով ավելի են, բենզինի գներն էլ՝ թելադրված միջազգային գների բարձրացմամբ. այս տարի գրանցվել է բենզինի միջազգային գների ռեկորդ, եթե 98-ին 1 տոննա բենզինն արժեր 166 դոլար, ապա այս տարի, ոչ ավել ոչ պակաս, 235 դոլար: Նախարարը բացատրեց նաեւ ձվի գների աճի առեղծվածը, որը կապված է Իրանից ներմուծվող ձվի արգելքով, ինչը, սակայն, այսօր վերացված է եւ մինչեւ ամսվա վերջը շուկայում կավելանա ներմուծվող ձվի քանակությունը, ու «գները կընկնեն իրենց տեղը»:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

ՆՇԱՆԱԿՈՒՄ

Արման Կիրակոսյանը՝ դեսպան ԱՄՆ-ում

Ըստ ՀՀ նախագահի մամլո գրասենյակի հաղորդագրության, նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի հոկտեմբերի 22-ի հրամանագրերով Արման Կիրակոսյանն ազատվել է Հունաստանում ՀՀ դեսպանի պաշտոնից եւ նշանակվել դեսպան ԱՄՆ-ում՝ փոխարինելով Ռուբեն Շուգարյանին:

Արման Կիրակոսյանը ծնվել է 1956 թ. Երեւանում: Պատմագիտության թեկնածու է: Աշխատել է Գիտությունների ազգային ակադեմիայում: 1991-94 թթ. ՀՀ արտգործնախարարի առաջին տեղակալն էր, 1992 թ. հոկտեմբերից մինչեւ 1993 թ. փետրվարը՝ ԱԳ նախարարի պաշտոնակատարը: 1994 թ.-ից մինչեւ նոր նշանակումը Արման Կիրակոսյանը դեսպան էր Հունաստանում, ինչպես նաեւ՝ համատեղության կարգով, Հարավսլավիայում, Ալբանիայում, Խորվաթիայում, Կիպրոսում, Սլովենիայում:

«Արմենիկումը» մարտահրավեր է նետում՝ «Թող միայն ամփոփեն մեր 150 հիվանդների տվյալները»

Երեկվա «Կոմսոմոլսկայա պրավդան», հրապարակելով Համբուրգի Բեռնհարդ Նոխտի ինստիտուտի կատարած հետազոտության արդյունքները Նիկոլայ Կոլեսնիկովի օրգանիզմի վրա «Արմենիկումի» ազդեցության վերաբերյալ, ազդարարել էր. «Վարակի դեմ լիակատար հաղթանակը դեռ հեռու է, բայց հույսը չպետք է կորցնել»:

Երբ «Արմենիկում» լրատվական կենտրոնի տնօրեն Դավիթ Ասլանյանը, լրագրողների հարձակումների տարափից հոգնած, «Ազգին» մեկնաբանություն տվեց. «Վրդովմունքն ավելի շատ լրագրողների մոտ է, քան մեր ծրագրի ներսում. «Արմենիկում» ծրագիրը շարունակում է աշխատել ավելի ինտենսիվ, քան երբեւէ: Անհանգստանալու առիթ չկա, մենք սպասում էինք նման վերջաբանի:

... Եթե անգամ օբյեկտիվ են գերմանացիների հետազոտության արդյունքները, նրանք իրավունք չունեն հայտարարելու, թե բուժամիջոցն արդյունավետ չէ. նրանք չունեն նախնական տվյալներ Կոլյայի մոտ վիրուսային ծանրաբեռնվածության վերաբերյալ (դա թանկ «հաճույք» է, եւ Կոլյան չի անցել նման հետազոտություն), հետեւաբար չեն կարող ցույց տալ հիվանդության զարգացման դինամիկան: Ինչ վերաբերում է նրա հեպատիտ C-ով տառապելուն, հաստատապես ասեմ, որ այդ հիվանդությունը նրա մոտ վաղուց բուժվել է. Կոլյան այն հիվանդներից է, որոնց մոտ հեպատիտ C-ն բուժվեց հենց առաջին երկու ներարկումից հետո: Եվ ընդհանրապես, մեր ունեցած 150 հիվանդներից 140-ն արդեն չեն տառապում հեպատիտ C-ով:

Եթե «Կոմսոմոլսկայա պրավդան» նորանոր սենսացիաների որսի դուրս չի եկել, թող գա, ամփոփի մեր 150 հիվանդների տվյալներն ու հանձնի գերմանացի մասնագետների դատին»:

Ռ. Ս.

Հայաստանում շաքարախտով հիվանդների բուժսպասարկումն անվճար է

Քանի դեռ չի զարգացել ապահովագրական բժշկությունը

Շաքարային դիաբետն այն 3 հիվանդություններից մեկն է, որոնցով հիվանդների մահացությունը կազմում է մարդկային մահերի 70 տոկոսը:

Շաքարախտով հիվանդների սպասարկումը յուրաքանչյուր երկրում իր խնդիրներն ունի, ինչը քննարկելու համար Ստամբուլում հրավիրված էր եվրոպական երկրների առողջապահության ներկայացուցիչների խորհրդակցություն:

Դատելով մասնակից երկրների բերած տվյալներից, խորհրդակցությանը Հայաստանը ներկայացրած ՀՀ գլխավոր էնդոկրինոլոգ Էդ. Թորոմանյանը պարզել է, որ շաքարախտով հիվանդներին դեղորայքով սպասարկելու հարցում մեր երկիրը բավականին առաջ է հարեւան Վրաստանից, Ադրբեջանից, ինչպես նաեւ ԱՊՀ մի քանի այլ երկրներից: Նրա տվյալներով, այսօր Հայաստանում կա 35 հազար հիվանդ, որոնցից 8 հազարը ինսուլինից կախվածություն ունեն: Մինչեւ այս տարվա ապրիլ ամիսը, 97 թ. ընդունված վճարովի բուժսպասարկման մասին ՀՀ օրենքով, շաքարախտով հիվանդներն իրավունք ունեին անվճար լաբորատոր ստուգումների ենթարկվել տարեկան ընդամենը 8 եւ բժշկական կոնսուլտացիայի գնալ 12 անգամ: Այս տարվանից նրանց ցուցաբերվող անվճար բուժօգնությունը չի սահմանափակվելու, տեղեկացրեց Էդ. Թորոմանյանը:

Շաքարախտը ոչ միայն բժշկական, այլեւ սոցիալական պրոբլեմ է, ասաց նա, ուստի պետությունը, լուծելով հիվանդների դեղորայքի հարցը, որոշ իմաստով լուծում է նաեւ սոցիալական հարցեր: Մեկ հիվանդի սպասարկումը գնահատվում է ամիսը 20-30 դոլար, մի գումար, որ ոչ բոլոր հիվանդներն են ի վիճակի տրամադրելու: Ընդհանուր առմամբ, շաքարախտով հիվանդներին սպասարկելը հանրապետության մասշտաբով արժե տարեկան մոտ 1 մլն դոլար:

ՀՀ գլխավոր էնդոկրինոլոգի տեղեկությամբ, 92-95 թթ. շաքարախտով հիվանդների դեղորայքային սպասարկումը բացարձակապես հումանիտար օգնության հաշվին էր, եւ միայն 96-ից հետո է սկսվել պետության կողմից դեղամիջոցների գնումը: 99 թ.-ին գնված դեղերն արդեն քառապատիկ շատ են նախորդ տարվանից: Չնայած այսօր էլ հումանիտար օգնությամբ դեղորայք է ուղարկվում Հայաստան, մեր պետության համար թանկ է շաքարախտով հիվանդներին սպասարկելը: Այդուհանդերձ, մենք գնում ենք այդ ծախսերին «բոլոր նորմալ երկրների պես»: Միայն թե, ավելացնենք, ի տարբերություն «բոլոր նորմալ երկրների», շաքարախտով հիվանդներին սպասարկելը մեզ մոտ պատահականության սկզբունքներով է, մինչդեռ համակարգված քաղաքականություն է պետք:

ՌՈՒԶԱՆ ՄԱԳԱՐՅԱՆ

«Շողակնի» ճակատագիրը ձգձգվում է

Իսկ աշխատողներն ընդվզում են

«Շողակն» ձեռնարկությունը ընդգրկված է մինչեւ 2000 թ. սեփականաշնորհման ենթակա ձեռնարկությունների ցանկում, որը հաստատված է ԱԺ-ի կողմից եւ օրենք է: Գործարանը չի աշխատում. Գագիկ Աբրահամյանի հեռանալուց հետո այստեղ ակնհայտ անկում է: Կառավարությունը գործընկեր էր որոնում, եւ ամռանը «Շողակնի» սեփականատեր դառնալու հայտ ներկայացրեց իտալական հայտնի LLD ընկերությունը, ինչպես նաեւ Բելգիայից Հայկ Ասլանյանը, որն արդեն իսկ Հայաստանում ներդրումներ է կատարել եւ հաջողությամբ գործում է: Բանակցությունների արդյունքում պարզ դարձավ, որ իտալական ընկերության առաջարկած պայմաններն առավել շահավետ են՝ 3 անգամ մեծացնել արտադրության ծավալները, բացել 1300 աշխատատեղ՝ 200 դոլարից բարձր նվազագույն աշխատավարձով: Որոշվեց առավելություն տալ այս ընկերությանը, եւ բանակցային փաթեթը կառավարությունից առաքվեց հանրապետության նախագահին, սակայն օրերն անցնում են եւ պատասխան չկա, իսկ «Շողակնի» աշխատակիցների համբերությունը սպառվում է: Գործարանից «Ազգին» հայտնի դարձավ, որ նրանք բողոքի ստորագրություններ են հավաքում եւ պատրաստվում էին դեռ անցած շաբաթ ցույցի դուրս գալ կառավարության ու նախագահի նստավայրի առջեւ: Նրանց առայժմ տարհամոզել են՝ պնդելով, թե գործարքը շուտով կհաստատվի, եւ նրանք կկարողանան աշխատել:

Սեփականաշնորհումը Հայաստանում դանդաղում է, խոստովանում են բոլոր բարձրաստիճան պաշտոնյաները, բայց ինչո՞ւ, մտածելու խնդիր է: Իտալական ընկերությունն ԱՊՀ տարբեր երկրներից առաջարկություններ է ստացել: Նախկին ԽՍՀՄ-ում «Շողակնին» համարժեք 7 գործարան կար, որոնց հիմնական մասը Ռուսաստանում, Ռուսաստանի ներկայացուցիչները հապաղել չեն ուզում:

Ն. Գ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353. AT&T (3742) 151065.
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ԳԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ՉՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածք «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ընթացիկ

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հառաջ, դեպի Եվրոպա

Տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններին մեկ-երկու օր է մնացել ու ինչպես և պետք էր սպասել, Հայաստանի լայն հասարակայնության համար դրանք օտար խաղեր են. ինչ-որ տեղ ինչ-որ մարդիկ ինչ-որ բան են անում: Դա Չիլիում է, կամ էլ Մոնղոլիայում: Մինչդեռ պաշտոնական ատյաններն իրենց կաշվից դուրս են գալիս ապացուցելու, թե որքան կարևոր են դրանք Հայաստանի համար, թե ինչ բախտորոշ կարող է լինել, օրինակ, Երևանի Շենգավիթի կամ Արարատի Մուլքի գյուղի ավագանիների ընտրությունները միջազգային հռչակ վայելող հայկական ժողովրդավարության համար: Ըստ իշխանությունների այստեղ է որոշվում ժողովրդավարության և ինչու չէ նաև Հայաստանի բախտը: Հանկարծ ու չխաթարվի Հայաստանի միջազգային վարկի անշեղ վերելքը, որ ձեռք է բերվել հատկապես վերջին չորս տարվա մի քանի ընտրություններում:

Եվ ահա, ընտրությունների օրվանից ընդամենը մեկ շաբաթ առաջ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը խորհրդակցություն է հրավիրում նոյեմբերի 24-ին տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ պետական մարմինների մասնավորապես ազատ ու արդար ընտրությունների անցկացման գործում իրավապահ օրգանների դերի շուրջ: Ինչպիսի՜ նախանձախնդրություն: Երկրի ղեկավարը կատարում է իր պարտքը ժողովրդի առջև: Բայց եկեք հինգ ամիս ետ վերադառնանք ու նորից լսենք նախագահ Քոչարյանին:

Ինչպես և այս անգամ, մայիսին նախագահը նման խորհրդակցություն հրավիրեց բավական ուշ, ընտրությունների օրվանից չորս օր առաջ: Երկու միջոցառումների ժամանակ էլ նա սևեռվում է միայն ընտրությունների օրը օրինախախտումները կանխելու վրա, այն էլ խոսքը միայն կարգուկանոնի մասին է: Նա հրապարակավ խոստանում է, որ կկատարի իր երկրի նախագահի պարտքն ու կպատժի օրինազանցներին: Մինչդեռ հայտնի բան է, որ ընտրությունների ամբողջ գործընթացն ամիսներ է տևում, և կեղծիքների, ընտրակաշառքների, օրինախախտումների ու մարդկանց իրավունքների բռնաբարման մեխանիզմները ստեղծվում և գործի են դրվում մինչև ընտրությունների օրը, շատ ավելի շուտ: Տպավորություն է ստեղծվում, որ հանրապետության նախագահը ընտրությունների անվան տակ հասկանում է միայն քվեարկության ընթացքն, ու երբ այդ օրը ահավոր դեպքեր տեղի չունենան, նա իր պարտքը կատարված է համարում: Ուրեմն ինչ իմաստ ունեն նման խորհրդակցությունները: Դրա պատասխանը տալիս է հենց ինքը նախագահ Ռ. Քոչարյանը:

Խորհրդարանական ընտրություններից անմիջապես հետո նա հայտարարեց, թե ինքը տեղյակ է եղել այն ամենին, ինչ կատարվել է նախընտրական շրջանում և բուն ընտրությունների ընթացքում, և արդյունքները սպասելի էին: (Չի բացառվում, որ մի այդպիսի հայտարարություն արվի նաև հիմա, մի քանի օր հետո): Սա արդեն լույս սփռեց այն հանգամանքի վրա, թե ինչու նա, չանսալով բազմաթիվ դիմումներին, նմանատիպ խորհրդակցություն չհրավիրեց մայիսի 30-ից շատ ավելի շուտ: Քոչարյանի հայտարարությունից հետևում է, որ նա քաջատեղյակ է եղել համատարած ընտրակաշառքներին, ընտրացուցակներից քաղաքականապես գիտակից ընտրողների անունների պետականորեն կազմակերպված զանգվածային զտմանը, կիսագրագետ թաղային հեղինակություններ-ֆեոդալների շահերին պետականորեն պաշտպան կանգնելուն և այլն: Իմացել է ու լռել: Դա կարող է լինել երկու դեպքում. կամ նա նույն այդ թաղային տղաների ու նրանց պաշտպան իշխանության ղեկավար կազմի հետ քաջալերել է նման երևույթների զարգացումը, կամ չնայած տեղյակ լինելուն, դրանք կատարվել են իրենից անկախ ու դուրս են եղել իր վերահսկողությունից: Մարդ պետք է Հայաստանից շատ հեռու լինի, որ չիմանա, որ այդ ժամանակ գործընթացները պլանավորվում ու ղեկավարվում էին այլ տեղ, և Քոչարյանի հայտարարությունն ընդամենը ուշացած մարդու պարծենկոտություն էր: Առավել ևս, նույնիսկ ցանկության դեպքում, նա անկարող կլիներ պատժել որևէ կեղծարարի, քանի որ, ցավոք սրտի, նույն իր Քոչարյանի թողտվությամբ Հայաստանում հաստատվել է այնպիսի համակարգ, որտեղ երկրի նախագահը քաղաքական հենարանից զուրկ է և վաղուց արդեն դուրս է մնացել ներհայաստանյան գործընթացներից ու աշխատում է ինքնաղեկավարման փակ ռեժիմով: Իսկ թե խորհրդարանական ընտրությունների ընթացքում իշխանությունների վերին շերտի ներկայացուցիչների գործելակերպն ու կեցվածքն ինչ անվերադարձ վնաս հասցրին Հայաստանի պետականության ու միջազգային վարկին բոլորին է հայտնի:

Այս իրավիճակում բնական է, որ նախագահ Քոչարյանը հայտնվել է մի վիճակում, որտեղ պետք է կատարի այն, ինչն իր ուժերից վեր չէ: Այսօր հերթը տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններինն է, ու պետք է դրանց լուրջ նշանակության պատրանք ստեղծել: Օրինակ, իբր դրանք վերջին քննությունն են Եվրոպայի խորհրդին անդամակցելու ճանապարհին: Դե, իսկ սրան նախորդած խորհրդարանական ընտրություններն աննշան երևույթ էին քաղաքական դեպքերի սանդղակում:

Պարզվում է նաև, որ նախագահը մարտականորեն է տրամադրված. ընտրությունների ընթացքը խաթարելու դեպքում անձեռնմխելի անձինք չկան: Հետաքրքիր է, այդ ինչի՞ց է ոգևորվել նախագահը վերջին խորհրդարանական ընտրությունների ընթացքում կամ դրանից հետո հետևողական օրինապաշտ գործունեությունի՞ց, թե նրան թվում է, թե իր և Վազգեն Սարգսյանի հանդուրժած, մեկ այլ պետության մեջ արհամարհված, սակայն Հայաստանում հասարակությանը բարոյական և քաղաքական նորմեր ու արժեքներ թելադրող թաղային հեղինակությունների ու նրանց պատվերով պետական իշխանության մարմինների հանցավոր անօրարարություններով պատգամավոր գրանցվածների միասնական խավը կորցրել է ներկա համակարգում ունեցած իր արտոնությունները: Արտոնություններ, որոնց առաջին շարքում նրանց փաստացի անձեռնմխելիությունն է:

Արժեքների նման հեսածի դեպքում չի բացառվում, որ առաջիկայում նախագահը հրավիրի խորհրդակցություն դպրոցների տնօրենների մասնակցությամբ ու հայտարարի, թե դասարանների ավագների ընտրությունները լուրջ քննություն են Եվրոպայի խորհրդին Հայաստանի անդամակցելու ճանապարհին:

ԱՐԱՄ ԾԱՏՐՅԱՆ

Վերազինում, որ հետապնդում է պաշտպանական և ոչ հարձակողական նպատակներ

Սկիզբը էջ 1

Սակայն թե Վաղարշակ Հարությունյանը, թե ռուսական ավիացիայի հրամանատարը հավաստիացրին, որ հայ-ռուսական ռազմական համագործակցությունն այսքանով չի սահմանափակվելու «հետևողականորեն շարունակելով ամրացնել դիրքերը»: Հայաստանի օդային տարածքի հուսալի պաշտպանությունն այդ համագործակցության կարևորագույն կետերից է: Ըստ Անատոլի Կոռնուկովի հեռու չէ այն ժամանակը, երբ Հայաստանի հակաօդային պաշտպանության որոշ չափով հնացած համակարգին հայ-ռուսական միացյալ ջանքերով կփոխարինի ավելի նոր ու կատարելագործված համակարգը՝ այս երկրի օդային տարածքների ապահովությունը հնարավորինս երաշխավորելու: Սակայն, անշուշտ, երաշխավորված ապահովությունն այս դեպքում միայն օդուժով չէ, որ պայմանավորված է, այլ որակյալ կադրերով. վերջինի առնչությամբ կողմերը նշեցին, թե որևէ խնդիր չունեն, քանի որ հայ կուրսանտների մեծաքանակ խմբերն այսօր էլ մասնագիտանում են Ռուսաստանի ռազմաուսումնական հաստատություններում: Իսկ նոյեմբերի 27-ին նույն կոլեկտիվ անվտանգության շրջանակներում տեղի են ունենալու հայ և ռուս օդաչուների համալիր զորավարժություններ, որոնց ընթացքում կստուգվի 50 թռչող սարքերի տեխնիկական պատրաստականությունը: «Այս ամենն արվում է մեկ նպատակով. պահպանելով կոլեկտիվ անվտանգության համաձայնագրում արտացոլված պայմանավորվածությունները՝ առավելագույնս ապահովել մեր երկրների պաշտպանվածությունը», բազմիցս ընդգծեցին Վաղարշակ Հարությունյանն ու Անատոլի Կոռնուկովը՝ հերթական անգամ հայտարարելով, որ այս վերազինումը հարձակողական նպատակներ չի հետապնդում: Ի դեպ, Ադրբեջանն արդեն հայտնել է իր մտահոգությունը վերազինման կապակցությամբ, ինչին ի պատասխան էլ կողմերը հանդես եկան վերոհիշյալ հայտարարությամբ՝ որևէ երկրի տագնապներն անհիմն համարելով:

ՌԴ ռազմաօդային ուժերի գլխավոր հրամանատարն իր հերթին անհիմն համարեց այն ենթադրությունները, թե այս վերազինումն ու Հայաստանում դիրքերի ամրացումն առնչություն ունեն Ռուսաստանի կողմից Չեչնիայում իրականացվող ռազմական գործողությունների հետ:

«Չեչնիայի համար այնտեղ ունեցած մեր ուժն էլ բավարար է, և Ռուսաստանը, Հայաստան օդուժ կամ զենք տեղափոխելով, ինչ-որ հեռահար նպատակներ չի հետապնդում, այլ պայմանագրով նախատեսված իր պարտավորություններն է կատարում և միաժամանակ մտածում Հայաստանի պաշտպանվածության մասին», ասաց Անատոլի Կոռնուկովը:

Իր այցելության առաջին օրը Կոռնուկովը տեղեկացրեց, որ սպասվող «ՄԻԳ»-երից բացի, ինքը ռուսական ռազմական բազայի և հայկական կողմի համար Հայաստան է բերել նաև 2 տոննա կազմող պահեստամասեր՝ ռադիոլոկացիոն և կապի սարքավորումների համար:

Ինչպես հայտնի է, մինչև Երևան վերադառնալը ՀՀ պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանն Աթենքում էր, ուր Հունաստանի պաշտպանության նախարարի հետ ստորագրել էր պաշտպանական համագործակցության համաձայնագիր՝ ռազմական, պատրաստության և հետազոտությունների բնագավառում: «Ազգի» հարցին, թե հնարավո՞ր է, որ համաձայնագիրն ինչ-ինչ ընդդիմադիր ուժերի ու երկրների կողմից դիտվի որպես ավելին, քան Հայաստանի ու Հունաստանի միջև առ այսօր գոյություն ունեցող սոսկ տնտեսական համագործակցությունն է, նախարարը պատասխանեց, որ այդպիսիք համարում է առնվազն անհիմն ենթադրություններ: Հայ կուրսանտները վաղուց ի վեր ուղարկվում են Հունաստան սովորելու, հայ-հունական կողմերի միջև գործում են ռազմական պատրաստականության բարձրացմանը նպաստող ծրագրեր, որոնց չարժե քաղաքական ենթատեքստ վերագրել:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ

Թող լինի՝ ինչ լինելու է, միայն առանց «արտաքին միջամտության»

Կաթողիկոսական ընտրություններին ժողովուրդը չի մասնակցում (կամ մասնակցում է խիստ անուղղակիորեն՝ Ազգային-եկեղեցական ժողովի աշխարհիկ պատգամավորների միջոցով), և փառք Աստծո, որ այդպես է: Թե չէ ի՜նչ իմանաս, կաթողիկոսության թեկնածուներն էլ ստիպված կլինեին աղբահանման և ասֆալտապատման աշխատանքներ ծավալել, ընտրակաշառք բաժանել, նախընտրական-հոգևորական միավորումներ կազմել, գովազդապաստառներ և հեռուստահոլովակներ թողարկել, վճարովի ժամեր վարձել հեռուստաընկերություններից:

Այնուհանդերձ՝ հավաստացած, որ ժողովուրդը, որքան էլ «աթեիստ» լինի, չի կարող անտարբեր գտնվել Ազգային-եկեղեցական ժողովի նկատմամբ, որոշեցի «շոշափել» երևանցիների վերաբերմունքն առաջիկա կաթողիկոսական ընտրություններին, պարզել, թե ո՞ւմ են պատկերացնում ամենայն հայոց հոգևոր առաջնորդի դերում: Արդյունքը հիասթափեցնող էր. մարդիկ մեծամասամբ հոգնած են, անտարբեր, վատ են ճանաչում մեր հոգևոր այրերին: Երբ փորձում ես «հուշել», մի քանիսին, այնուամենայնիվ, «տեղն են բերում». կաթողիկոսական տեղապահ Ներսես արք. Պոզապալյան, Արարատյան թեմի առաջնորդ Գարեգին արք. Ներսիսյան, Արցախի հոգևոր առաջնորդ Պարգև արք. Մարտիրոսյան, Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա, սփյուռքի մյուս հովվապետներից որոշ չափով ծանոթ են Հայ առաքելական եկեղեցու ԱՄՆ Արևելյան թեմի առաջնորդ Խաժակ արք. Պարսամյանին, Պոլսո պատրիարք Մեսրոպ արք. Մութաֆյանին:

Մեծ մասը (հատկապես կանայք) կարոտով ու ակնածանքով հիշում են երջանկահիշատակ Վազգեն Ա կաթողիկոսին. «Վազգենից հետո ոչ մեկին չեմ պատկերացնում», «Վազգենն ուրիշ էր...»: Ոմանք խնդրին գործնական-քաղաքական տեսանկյունից են մոտենում. «Լավ կլինի Գարեգինն ընտրվի (խոսքը, հասկանալի է, Գարեգին արք. Ներսիսյանի մասին է- Լ. Պ.): Նա մեր դարդերը լավ գիտի, դրսից եկածը մեր ցավն ի՞նչ իմանա»:

Գրեթե համընդհանուր դրական վերաբերմունք, բայց նաև զգուշավորություն կա «Ղարաբաղի առաջնորդի»՝ Պարգև սրբազանի նկատմամբ (դարձյալ «քաղաքական» նկատառումներով): Ահավասիկ Աբովյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի դասախոսներից մեկի կարծիքը, որը համարժեք տեսակետների յուրատեսակ ընդհանրացումն է. «Ինքս հավատացյալ չեմ, բայց կարծում եմ, լավ կլինի՝ Պոզապալյանն ընտրվի: Ընդունելի թեկնածու է Պարգև սրբազանը, բայց եթե ընտրվի, տեղացիների և Արցախի բնակիչների միջև հակասություն կառաջանա. առանց այն էլ այդ հակասությունն զգացվում է, պետք է գնալ դրա մեղմացման, ոչ թե սրման ճանապարհով»: Արդյոք իրական հիմք ունի՞ այդ հակասությունը: Այս հարցի պատասխանը որքան անպաճույճ, նույնքան համոզիչ էր. «Չէ, չունի: Մենք մի ժողովուրդ ենք. ժողովրդին հատվածների բաժանելը քաղքենիություն է»:

Երիտասարդների մի խումբ առհասարակ հետաքրքրված չէր կաթողիկոսական ընտրություններով, իսկ կենցաղային հոգսերից ջարդված մի տղամարդ հանդես եկավ ծայրահեղ աթեիզմի դիրքերից. «Կրոնը պետական մասշտաբով նարկոզ է. ժողովրդին սովորում են, որ չաղմկի»: Դրան հակառակ՝ զարմանալիորեն շահագրգիռ ու պերճախոս էր փողոցային առևտրով զբաղվող մի նախկին իրավաբան, որը նախընտրած թեկնածու չուներ, ուստի առավել «գլոբալ» մտահոգություններ հայտնեց. «Թող լինեն արդար ընտրություններ: Եթե անարդար լինի, կողքից նշանակվի, ո՞ւմ է պետք. ես ոչ կհարգեմ, ոչ էլ ձեռքը կհամբուրեմ: Ժողովուրդն զգայուն է՝ եթե նշանակվեց կաթողիկոսը, չի ընդունի: Ամենայն հայոց կաթողիկոսը գոնե պետք է արդար ընտրվի, Հայաստանից, թե դրսից՝ նշանակություն չունի»:

Իսկ ընդհանրապես, թող լինի՝ ինչ լինելու է, միայն՝ առանց «արտաքին» միջամտության:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային

Յո՞ երթաս, հայ հոգեւորական

Եվս մի քանի օր, եւ հայտնի կդառնա Ամենայն Հայոց 132-րդ Հայրապետի անունը: Դա համազգային նշանակություն ունեցող այնպիսի իրադարձություն է, որի կողքով անտարբերությամբ չի կարող անցնել ոչ մի հայորդի:

Մենք ամենեւին էլ նպատակ չունենք անդրադառնալու կաթողիկոսի հավանական թեկնածուների եւ նրանց արժանիքների արժեւորմանը եւ ոչ էլ հավակնում ենք դատավորի դերին: Մենք ավելի քան վստահ ենք, որ Ազգային եկեղեցական ժողովը լավ գիտակցում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրության կարեւորությունը եւ քանի որ գործելու է «ձայն բազմաց՝ ձայն Աստուծո» սկզբունքով, ազատ ու արդար ընտրությունների արդյունքում ստացվածը: Եվ երիցս փառք Աստծո, ո՛չ ազգային պետությունը եւ ո՛չ էլ հայաստանաբնակ հոգեւորականները «չընդունեցին» այդ խաղը:

Բացարձակ հիմնազուրկ է նաեւ «պետության միջամտության հետեւանքով» կաթողիկոսական ընտրությունների նախապատրաստման շուրջ բարձրացված շինծու աղմուկի այն «ընդհանրացնող» գնահատականը, որ տեղ է գտել վերը նշված հոդվածում: «Մեր մասին ասում ենք, որ աշխարհի հնագույն քրիստոնյա ժողովուրդն ենք (ծայրահեղ չափազանցված չէ՞ արդյոք-հեղինակներ), բայց մի կաթողիկոսական ընտրություն չենք կարողանում արժանավայել կերպով անցկացնել»: Ու հետեւում է «դատավորի ծանրակշիռ եւ անաչառ որոշումը»՝ պետք է անանց ճշմարտության մեջ մեկ անգամ եւս կարող ենք համոզվել, երբ անգամ թռուցիկ վերլուծության ենթարկենք «վեցի հայտարարությանը» հաջորդած իրադարձությունների ընթացքը: Հանուն ճշմարտության պետք է նշենք, որ այս պարագայում թերեւս զգալի թիվ են կազմում ծանրակշիռ ու հավասարակշռված մոտեցումները, այնուամենայնիվ դրանց կողքին աչքի են զարնում նաեւ այնպիսիք, որոնք չի կարելի բնութագրել այլ կերպ, քան գրպարտություն, քան հերյուրանք՝ ուղղված բարձրաստիճան հոգեւորականի անձի դեմ:

Նման մոտեցման ապացույցներից մեկն այն հիմնազուրկ պնդումն է, թե, իբր, Գարեգին արք. Ներսիսյանի նկատմամբ եպիսկոպոսական դասը վստածիք է կազմում «դուրսեկներով», եւ «մաքուր» հոգեւորականները նպատակահարմար չեն, որովհետեւ կառավարելի չեն»: «Արդարության» քողի տակ նենգափոխվում է ամեն ինչ. «նախորդ ընտրություններում» արքեպիսկոպոսի կողմից իր թեկնածությունը հանելը վերագրվում է «վախին» եւ այլն:

Հիմք ընդունելով «Արդար շուրթերը լռեցնում են բանսարկուին, իսկ բամբասանք տարածողներն անզգամներ են» աստվածաշնչյան (Առակ. Ժ 19) պատգամը, մեկ անգամ եւս վկայենք ճշմարտությունը: Նախորդ կաթողիկոսական ընտրություններից դեռ շատ առաջ Գարեգին արք. Ներսիսյանը արժանին մատուցելով Կիլիկիայի Գարեգին Բ կաթողիկոսին, հայտարարել էր, քաղքենությունների հիմք»: Այդ «գանձերի» տնօրինումը Գարեգին արք. Ներսիսյանի հոգեւոր կյանքի լուսաբանման լավագույն բնութագրիչներից է: Դա ամենից առաջ նրա ջանքերով լայնորեն ծավալված եկեղեցաշինությունն է (եւ ոչ միայն Հայրապետական թեմի սահմաններում), դա ամենից առաջ հոգեւոր կրթության կազմակերպումն ու ծավալումն է, որի լավագույն վկայությունը Սեւանի Վազգենյան հոգեւոր դպրանոցն է, կիրակնօրյա դպրոցներն ու հայորդյաց տները: Այդ «գանձերն» աշխատավարձն են այն 100-ավոր ուսուցիչների, որոնք հանրապետության հանրակրթական դպրոցներում հայ մանուկներին ու պատանիներին հաղորդակից են դարձնում Հայ եկեղեցու պատմությանն ու

ընդունված ցանկացած որոշում պետք է ընդունելի լինի բոլորիս համար:

Մեզ անհանգստացնում է մի այլ հարց: Վերջին երկու շաբաթվա ընթացքում զանգվածային լրատվության միջոցներում հրապարակվել են բազմաթիվ հոդվածներ, որոնք, մեղմ ասած, ամենեւին էլ չեն նպաստում կաթողիկոսական ընտրությունների արդարացի լուսաբանմանը եւ հետապնդում են մեն մի նպատակ՝ հնարավորին չափ նսեմացնել եւ ժողովրդի աչքում իջեցնել կաթողիկոսական հավանական թեկնածուներից մեկի՝ Արարատյան Հայրապետական թեմի կաթողիկոսական փոխանորդ Գարեգին արք. Ներսիսյանի վարկանիշը:

Խոսքն ամենից առաջ վերաբերում է Հայ եկեղեցու վեց բարձրաստիճան հոգեւորականների հայտարարության շուրջ հրապարակ իջած «մեկնաբանություններին» («... պետական ավագանին կարծիք է կայացրել եւ դիրքորոշվել ի նպաստ թեկնածուներից մեկի եւ աշխատանք է տանում նրա կաթողիկոսացման համար: Այսպիսով մեկ անգամ եւս վտանգվում է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրության բարոյական եւ օրինական ընթացքը, դրանից բխող բոլոր անկանխատեսելի հետեւանքներով»): Եթե իրադարձությունների զարգացումն ընթանար նշված ուղիով, ապա միանգամայն ակնհայտ եւ ընդունելի կլիներ, որ իրո՛ք վտանգված է «Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրության բարոյական եւ օրինական ընթացքը»: Այդ պարագայում հարգարժան հոգեւոր այրերն իրենց ճշմարտացիությունը հաստատելու համար պարտավոր էին գործը հասցնել տրամաբանական ավարտի՝ մատնանշելով, թե ի՛նչ ուղղությամբ եւ հակաօրինական ի՛նչ քայլերով է ընթանում «պետության կողմից թեկնածուներից մեկի կաթողիկոսացման համար տարվող աշխատանքը»:

Առկա է վիճաբանական կոնկրետ իրողություն, որի շուրջ, բնականաբար, պետք է բանավեճ ծավալվեր: Ցավոք, վերջինս դրսեւորվեց մեր ակնկալած զգաստության ու ողջախոհ քննարկումներից շեղված իրադարձությունների ձեւով: Ամենից առաջ դա վերաբերում է պետություն-եկեղեցի փոխհարաբերության ծայրահեղ ըմբռնումներին, որոնք տեղ են գտել «Նորաբերդի» ս/թ. հոկտեմբերի 16-ի էջերում:

Այդ կապակցությամբ հոդվածագրի եւ ընթերցողների ուշադրությունն ամենից առաջ հրավիրում ենք իրական գործընթացների նենգափոխման հետեւյալ փաստի վրա: Հիմք ընդունելով պետություն-եկեղեցի փոխհարաբերության 'տեսանկյուններից մեկը՝ հեղինակը միանգամայն անհիմն կերպով հրապարակ է նետում մի «տեսակետ», որը կարող է սեպ խրել սփյուռք-հայրենիք կապերի մեջ: «Այո՛, - կարդում ենք «Նորաբերդում», - եկեղեցին է, որ պահովում է սփյուռքահայության կապը Մայր հայրենիքի հետ, եւ չի կարելի հայրենիքից դուրս ապրող մեր հայրենակիցներին վիրավորել **տեղացի կաթողիկոսի կեղծ պահանջատիրությամբ**» (էջ 12, ընդգծումը մերն է): Բայց կանգ առնենք մի պահ եւ վերհիշենք, թե ո՛վ եւ ինչո՞ւ հրապարակ նետեց «տեղացի կաթողիկոսի կեղծ պահանջատիրությունը», եւ ովքե՞ր են այդ «պահանջատիրության» մունետիկները Հայաստանում: Ինչո՞ւ վարանել ու չասել, որ դա այլ բան չէր, քան Ս. Էջմիածին-Անթիլիաս փոխհարաբերության մեջ (հիշենք Արամ Ա կաթողիկոսի հայտարարությունը) ոչ վաղ անցյալում տեղ գտած «ազդեցության ոլորտների բաժանման» նրբացված պատասխանատվության ենթարկվեն այն բոլոր պետական խորհրդականները, որոնց հետեւողական ջանքերով ծավալվեց այս անառողջ մթնոլորտը»: Հակառակ դեպքում, սպառնում է հոդվածագիրը, այս խայտառակության խարանով պիտի մտնենք երրորդ հազարամյակ (նույն տեղում, էջ 13):

Այդ մեղադրականների պսակազերծման գործում, ինչ խոսք, մեծ պատասխանատվություն ունեին Հայոց պետական այրերից: Եվ պետք է նշենք, որ խնդրո առարկա հարցի վերաբերյալ ՀՀ նախագահի մեկնաբանությունները հանգեցնում են ուղղակի հակադիր հետեւության: Հիմնահարցը դառնում է միանգամայն ակնհայտ՝ ՀՀ նախագահը դեռ ամիսներ առաջ Հայ եկեղեցու բարձրաստիճան հոգեւորականներին հայտնել է իր կարծիքը կաթողիկոսության թեկնածուներից մեկի վերաբերյալ՝ հավաստելով նաեւ, որ այդ հարցում խոսքը բացառվելու է որեւէ ճնշում կամ հարկադրանք: Ակնհայտ է, որ նույնն է եղել նաեւ ՀՀ կառավարության կարծիքը: Վկայությունը Ազգային եկեղեցական ժողովի կազմակերպական հանձնաժողովի անդամ, Մայր Աթոռի դիվանապետի պատասխանատու, Հայ Առաքելական եկեղեցու Ուկրաինայի թեմի առաջնորդ Նաթան եպս. Հովհաննիսյանի հետեւյալ հավաստումն է. «Թե՛ իբրեւ Ուկրաինայի հայոց թեմի առաջնորդ, թե՛ իբրեւ հայ հոգեւորական, Ազգային եկեղեցական ժողովի կազմակերպման հանձնախմբի անդամ, անձամբ որեւէ ճնշման ակնարկ իսկ չեմ զգացել», «Ինձ որեւէ ճնշում բացարձակապես չեմ զգացել» («Հայաստանի Հանրապետություն», 21 հոկտեմբերի 1999 թ., էջ 2: Կարելի է բազմապատկել օրինակները, բայց սահմանափակվենք միայն այն եզրահանգմամբ, որ ի պատիվ իրենց՝ հայ ժողովրդի հավաքականությունը ներկայացնող ազգային պետությունն ու կառավարությունը, ունենալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի իրենց հավանական թեկնածուն, նրա ընտրության հարցում պահպանում են չեզոքություն եւ անկողմնակալ վերաբերմունք: Այդ տեսանկյունից միանգամայն անընդունելի ու դատապարտելի են հոգեւոր դասի առանձին ներկայացուցիչների կողմից հայկական պետության դեմ ուղղված լուտանքների հեղեղն ու «պահանջատիրական կեցվածքը», որ տեղ է գտել ինչպես մամուլում (տե՛ս, օրինակ, «Նորաբերդ», էջ 12-13), այնպես էլ պրակտիկ կյանքում (մարդու իրավունքի շղարշի տակ օտար պետության տարածքից ազգային կառավարության դեմ պայքարի զավեշտական կոչեր եւ այլն):

Որքան էլ ցավալի լինի, մնում է եզրակացնել միայն, որ հայ հոգեւոր դասի շրջանակներում է ծավալվել պետական միջամտության «սպառնալիքի» պատրանքը, որով շղարշվում է «հակամիջոցների եւ հակակշիռների» նախընտրական այն ուղին, որն ամենեւին էլ չի բխում «կաթողիկոսական արդար ընտրություններ անցկացնելու» պահանջից: Իսկ ավելի ճիշտ կլինի ասել, որ այդ աղմուկն ունի ակնհայտ միտվածություն եւ նախընտրական հնար է ընդդեմ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ամենահավանական թեկնածուներից մեկի՝ Արարատյան Հայրապետական թեմի կաթողիկոսական փոխանորդ Գարեգին արք. Ներսիսյանի:

«Ուր բանսարկու է մտնում, այնտեղ կա նաեւ անարգանք», - սովորեցնում է Աստվածաշունչը (Առակ. ԺԱ 2): Այդ հություն չունի, որի պատճառը, իբր, սրբազանի «ոչ կրոնական հայացքներն են ու կեցվածքը, ինչը գայթակղության առիթ է դարձել շատերի համար»: Բայց դա դեռ բոլորը չէ: Մի՞թե իրադարձություններին անհրաժեշտ ուշադրությամբ հետեւող մարդը կարող է անտարբեր մնալ այն հարցի հանդեպ, թե ինչու՞մ եւ ինչպե՞ս է հայ հոգեւորականների համար դրսեւորվում «ներսիսյանական գայթակղությունը»: Այդ հարցի վերաբերյալ հոդվածագրի պատասխանը չի կարելի բնութագրել այլ կերպ, քան գրպարտության գլուխգործոց, քանի որ ելակետ է ընդունվում այն անհեթեթ միտքը, թե, իբր, հավատի եւ Սուրբ Գրքի մասին արքեպիսկոպոսն արտահայտում է «հայհոյական մտքեր», որոնք «... շատ հաճախ հիշեցնում են աթեիզմի ագիտատորի գրքույկների զանազան զավեշտություններ» (տե՛ս էջ 13): Պետք է «կույր լինել եւ՛ աչքով, եւ՛ մտքով», չհասկանալու համար չափազանց պարզ այն ճշմարտությունը, որ հայ հոգեւոր դասին (թեկուզեւ՝ նրա մի փոքր հատվածին) առանց որեւէ փաստարկի կամ հիմնավորման՝ 30-ականների ակտիվիստների ոճով «աթեիստի պիտակ» փակցնելը չի սահմանափակվում միայն կոնկրետ անձով: Հայ հոգեւոր դասի այդ «գայթակղությունը», անկասկած, զանգվածների աչքում նսեմանում ու հեղինակազրկում է Հայ եկեղեցին:

Պակաս զավեշտական չէ նաեւ մի այլ «փաստարկ», որով փորձ է կատարվում «հիմնավորելու» Գարեգին արք. Ներսիսյանի «աշխարհիկ ճոխությունների սիրահար լինելը», այն է՝ «նա շրջում է «Ջիպ»երով եւ «Վոլվո»ներով», ինչը համարվում է մեծ գայթակղություն, «այն էլ այս աղքատ երկրում» (տե՛ս «Նորաբերդ», էջ 13): Մի կողմ թողնենք այն հարցը, թե «այս աղքատ երկրի» հոգեւորականներից քանի՛սը սեփական ավտոմեքենաներով (այդ թվում՝ արտասահմանյան մակնիշի) չեն շրջում: Անդրադառնանք գլխավորին՝ ո՞րն է հոդվածագրի հիմնական նպատակը: Այստեղ միանգամայն պարզ է դառնում, որ Հայ եկեղեցու արքեպիսկոպոսին «մահացու մեղքերի» մեջ «մեղադրելով»՝ քննադատն ամենեւին էլ նպատակ չի հետապնդում «եկեղեցին մաքրել նրա գայթակղությունից»: Հոդվածի բարձրակետը բացահայտվում է հեղինակի հռետորական հարցի մեջ. «Դրանից հետո ո՞վ կարող է հավատալ նման նկարագիր ունեցող մարդուն» (տե՛ս, էջ 13), այլ կերպ ասած՝ ո՞վ պետք է նրան ընտրի կաթողիկոս:

Միանգամից պատասխանենք՝ Հայ եկեղեցին, այսինքն՝ հավատացյալ հայ ժողովուրդը: Չմանրամասնելով վիճակագրական փաստերի վերլուծությունը՝ վրա նշենք միայն, որ Հայ եկեղեցու համակարգում Գարեգին արք. Ներսիսյանի վարկանիշը ոչ թե նման ջարդիչ գրպարտանքներն են, այլ այն անառարկելի վստահությունը, որի վկայության ցուցանիշը 1995 թ. կաթողիկոսական ընտրության արդյունքներն են: Բայց միանգամայն այլ են հոդվածագիր Մեսրոպ քհն. Արամյանի մտահղացությունն ու մտքերի ուղղվածությունը: Ամենեւին չմերժելով, որ «նախորդ կաթողիկոսական ընտրությունների ժամանակ եղել են կոպիտ միջամտություններ», լիովին «շրջանցում» է այն փաստը, որ դա, համենայնդեպս կատարվել է ընդդեմ Գարեգին արք. Ներսիսյանի: Այդ կապակցությամբ անվիճելի սարկազմ է եւ այն ենթադրությունը, թե, իբր, պետությունը հոգեւորականների մասին կար- որ երբ նրանց երկուսի անունները հայտնվեն վերջնացուցակում, ապա նա կհանի իր թեկնածությունը հօգուտ Գարեգին Բ-ի: Ընտրությունների առաջին երկու փուլերում էլ Գարեգին սրբազանն առավելագույն ձայն ստացած թեկնածուն էր: Եվ երբ ընտրությունների երրորդ փուլ պետք է անցկացվեր Գարեգին արք. Ներսիսյանի եւ Գարեգին Բ միջեւ, սրբազանն իր հոգեւոր, կրոնական, բարոյական ու մտավոր կարողություններին հավասարիմ՝ հանեց իր թեկնածությունը: Սա է ճշմարտությունը Գարեգին արք. Ներսիսյանի նկարագրի վերաբերյալ, եւ ոչ ոք իրավունք չունի իր ախտաբորբոք երեւակայության ծնած պատրանքներով նենգափոխել այն:

Մենք ամենեւին էլ չենք հավակնում դատավորի դեր ստանձնելու: Սակայն չենք կարող չնշել նաեւ, որ բարոյական մաքրագործման ճանապարհի ընտրության կոչերը չպետք է համընկնեն իրականության նենգափոխմամբ: Այդ առումով պարտավորված ենք անդրադառնալ վերը նշված գրպարտությունների պսակը եղող մի այլ «հայտնության»: Հոդվածագիրն ամենեւին էլ չի ձգտում սահմանափակվել այն հերյուրանքով, թե «Ներսիսյանի աշխարհիկ ճոխությունները գայթակղության քար են դարձել այս աղքատ երկրի համար»: Այլեւս կանգ առնելն անիմաստ համարելով՝ նա «լուտանքների հեղեղն ուղղորդում է» դեպի վերջնական հանգրվան: Ապացույցը հռետորական այս հարց-պնդումն է. «Սա չէ՞ նաեւ աղանդավորության տարածման հիմնական պատճառը մեզանում» (նույն տեղում, էջ 13): Ո՛չ, երիցս ո՛չ:

Աղանդավորության տարածումից մտահոգված գործիչը, առավել եւս հոգեւորականը, չի կարող չհասկանալ, որ նման մոտեցումը պարզամտություն է, որով փորձ է արվում քողարկելու առաջագա ընտրությունների արդյունքների հանդեպ ունեցած վախը: Մյուս կողմից, «փայտե գլուխ է պետք չհասկանալու համար» (Րաֆֆի), որ անկախ արդյունքից, այդ «արժեքային» կողմնորոշումը ստվեր է գցում ոչ միայն առաջիկա ընտրությունների, այլ ընդհանրապես Հայ եկեղեցու վարկանիշի վրա: Բայց դա չէ ընդդիմության հոգսը: Նրան հետաքրքրում է մեն մի նպատակ՝ հայ հասարակայնության ու հավատացյալների շրջանում առաջագա ընտրություններից առաջ առավելագույնս իջեցնել արքեպիսկոպոսի վարկանիշը:

«Գարեգին արքեպիսկոպոսը վայելում է Լուիզ Սիմոն-Մանուկյանի եւ վերջինիս միջոցով Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միության ֆինանսական հովանավորությունը... Արարատյան Հայրապետական թեմը միակն է Հայաստանի թեմերից, որ առատորեն ֆինանսավորվում է Բարեգործականի կողմից» («Նորաբերդ», էջ 13): Կարծիքներ կան եւ այն մասին, որ «... Արարատյան Հայրապետական թեմը ծաղկում է, ինչպես նաեւ տեսնում ենք, որ մեծ կարեւորություն է տրվում այս թեմին» (տե՛ս «Երկիր», 21 հոկտեմբերի 1999, էջ 7):

Աստվածաշնչյան «... ուր ձեր գանձերն են, այնտեղ եւ ձեր սրտերը» (Մատթ. Զ 21) դրույթն այս հարցի լուծման միակ ճշմարիտ բանալին է: Նրա օժանդակությամբ դժվար չէ ապացուցել, որ Արարատյան Հայրապետական թեմին տրված 2 մլն. դոլարը («Երկիր», էջ 7) ամենեւին էլ «առաջնորդական տեղապահի գանձերը չեն» եւ հետեւաբար չեն կարող հանդիսանալ «աշխարհիկ ճոխությունների ու գայ- հոգեւոր արժեքներին, դա այն նյութական աջակցությունն է, որն Արարատյան Հայրապետական թեմը ցույց է տալիս հանրապետության տարածքում գործող մյուս թեմերին, եւ վերջապես՝ դա «աղքատ հանրապետության աղքատ ազգաբնակչության» օգտին ծավալվող բարեգործական դրվատելի (բարեգործական ճաշարաններ եւ այլն) գործունեությունն է, որը Գարեգին արք. Ներսիսյանի ջանքերով մեծ հեղինակություն եւ օրհնություն է բերել Հայ եկեղեցուն: Դա հոգեւոր գործչին արժանի պրակտիկ կենսադիրքորոշում է, իրական հավատի դրսեւորում, քանի որ, ինչպես Աստվածաշունչն է հավաստում, «Ճշմարիտ հավատը ոչինչ է առանց գործերի»:

Իսկ թե ո՞րն է այս շինծու աղմուկի պատճառը, միանգամայն պարզ է դառնում ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու՝ հոդվածագրի «հանրագումարային ցուցումներում»: «Գարեգին արքեպիսկոպոս Ներսիսյանը, որի թեկնածությունը պատճառ է դարձել եկեղեցու շուրջ ստեղծված այս վտանգավոր մթնոլորտի, պետք է հրաժարվի իր թեկնածությունը դնելուց» (էջ 13): Ըստ էության սա է ամեն ինչի եւ՛ ալֆան, եւ՛ օմեգան: Մնացյալ ամեն ինչ պտտվում է այս ելակետի շուրջ:

Մենք չենք կարող չընդունել, որ սեփական կարծիք արտահայտելու իրավունք ունի ցանկացած մարդ: Բայց դա պետք է արվի պատշաճության սահմաններում, չմոռանալով երբեք, որ գործ ունենք մարդկային անհատականության հետ, որի արժանիքները նենգաբար արատավորելը պատիվ չի բերում ոչ ոքի, առավել եւս՝ հոգեւորականի:

ԱԼԵՔՍԱՆ ԲԱԼԱՍՅԱՆ,
փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ԵՊՀ Աստվածաբանության ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ.
ՀԵՆՐԻԿ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ,
բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
ԱՎԱՐԴ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ,
ՀՀ կառավարության առընթեր մամուլի վարչության բաժնի վարիչ
ՀՐԱՉ ԲԵԳԼԱՐՅԱՆ,
պատմական գիտությունների թեկնածու,
ՍԱՆԴՐՈ ԲԵՀԲՈՒԴՅԱՆ,
ՀՀ արվեստի, գրականության եւ մամուլի պետական կենտրոնական արխիվի տնօրեն, դոցենտ
ՊԵՏՐՈՍ ԲԵԴԻՐՅԱՆ,
բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
ԴԱՎԻԹ ԳՅՈՒՐՋԻՆՅԱՆ,
բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
ՊՈՂՈՍ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ,
բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
ԳՐԻԳՈՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ,
բանասիրական գիտությունների դոկտոր
ՊԵՏՐՈՍ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ,
պատմական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
ԿԱՐԼԵՆ ՄԻՐՈՒՄՅԱՆ,
փիլիսոփայական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
ՌԱՖԻԿ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ,
պատմական գիտությունների թեկնածու, պրոֆեսոր

digitised by A.R.A.R.@

Անդրադարձ

«Տու'ր ինձ ծրագիր, կտամ քեզ փող»

Համաշխարհային բանկը գնահատեց, խոսքը ՀՀ կառավարությանն է

Ինչպես արդեն տեղեկացվել է, վերջերս Հայաստան էր այցելել Համաշխարհային բանկի պատվիրակությունը՝ բանկի տարածաշրջանային գրասենյակի տնօրեն Ջուդի Օ'Կոննորի գլխավորությամբ։ Այս անգամվա առաքելությունը կոնկրետ էր՝ կառավարության հետ քննարկել Հայաստանի 2000-2003 թթ. միջնաժամկետ ռազմավարության ծրագիրը։ Թե ինչ ընթացք են ունեցել քննարկումներն ու ինչպիսի ելակետեր են նախանշվել, այդ մասին պաշտոնական տեղեկատվություն գրեթե չեղավ, բացի այն, որ երկու օրերի ընթացքում ՀԲ պատվիրակներն ու կառավարության գրեթե ողջ կազմը քննարկել են հինգ կարեւոր հարցեր՝ մակրոտնտեսական քաղաքականությունը եւ տնտեսական աճի հնարավորությունները, մասնավոր հատվածի զարգացումը եւ գործարար միջավայրը, կառավարման համակարգերի բարեփոխումները, սոցիալական ոլորտի հիմնահարցերը եւ ենթակառուցվածքների զարգացումը։ Հիշեցնենք, որ ՀԲ-ի կողմից արդեն հայտարարվել է Հայաստանի նկատմամբ նոր ռազմավարության մասին, որը մշակվելու է եկող տարվա հուլիսին, ու նաեւ բազմիցս հիշատակվել է այն մոտ 240 մլն ԱՄՆ դոլարի մասին, որը բանկը պատրաստ է սիրահոժար տրամադրել Հայաստանին։ Սակայն մինչ այդ բանկի համար կարեւոր է, թե կառավարությունը մինչեւ այս տարվա վերջը ինչպիսի՞ միջնաժամկետ ռազմավարական ծրագիր կկազմի, որտեղ պետք է պարզորոշ արտացոլված լինեն առաջիկա երեք տարիներին ՀՀ տնտեսական քաղաքականության ուղենիշները։ Դա կօգնի նաեւ բանկին պարզելու այն կարեւոր հարցը, թե ինչպե՞ս արդյունավետ օգտագործել վերոհիշյալ 240 մլն-ը։

Բանկն արդեն հայտարարել է, որ ՀՀ կառավարության հետ ունենալու է զուտ գործընկերային հարաբերություններ եւ լինելու է ոչ թե թելադրողի (ինչպես եղել է նախկինում-Գ. Մ.), այլ օժանդակողի ու ծրագրերը սոսկ սրբագրողի դերում։ Օրերս ՀԲ երեւանյան գրասենյակի տնօրեն Օուեյս Սառադարը «Ազգին» պարզաբանեց՝ վերջին քննարկումների արդյունքները շատ արդյունավետ էին։ Ըստ նրա, վարչապետի ու գրեթե բոլոր նախարարների հետ առավելագույն անկեղծության մթնոլորտում քննարկվել են ծրագրի ելակետերը։ «Մեզ համար չափազանց հաճելի է, որ մենք ընդհանուր եզրագծեր ենք գտել կառավարության զարգացման ռազմավարության հետ» հավելեց պրն Սառադարը։ Նա տեղեկացրեց, որ քննարկումները կշարունակվեն մինչեւ դեկտեմբերը, եւ ծրագիրը կներկայացվի ԱԺ-ի դատին։ Դրանից հետո արդեն ՀԲ-ն կարող է որոշել, թե ի՞նչ ուրվագծեր պետք է ունենա իր սեփական ռազմավարությունը՝ Հայաստանի ռազմավարությանը ներդաշնակ։ Ըստ պրն Սառադարի, բանկի նոր ռազմավարական ծրագիրը նախատեսվում է զարգացնել «ամենահիմքերից», հետեւաբար, կարիք կա նրա մեջ բացի կառավարությունից ներքաշելու հասարակության առավել լայն զանգվածներին՝ գիտնականներին, հասարակական կազմակերպություններին, ԱԺ պատգամավորներին, փորձելով պարզել ընդամենը մեկ հարց՝ ի՞նչ պետք է անի ՀԲ-ն առաջիկա երեք տարիների ընթացքում Հայաստանին օգնելու համար։ Օ. Սառադարը շեշտեց մի կարեւոր հանգամանք եւս. ՀՀ տնտեսության զարգացման միջնաժամկետ ռազմավարական ծրագիրը հնարավորություն կտա նաեւ մյուս ներդնողներին ու դոնորներին ըստ այդմ մշակելու իրենց ծրագրերն ու ռազմավարությունը Հայաստանի նկատմամբ. ՀԲ-ն կառավարության միակ գործընկերը չէ, ԱՄՆ զարգացման գործակալությունն, օրինակ, Հայաստանի համար ամենամեծ դրամաշնորհներ տվողն է, Եվրամիությունը, ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիրը նույնպես մեծ օժանդակություն են ցույց տալիս Հայաստանին, եւ ծրագիրը ուղղորդելու է նրանց հետագա ծրագրերը առաջիկա երեք տարիներին։

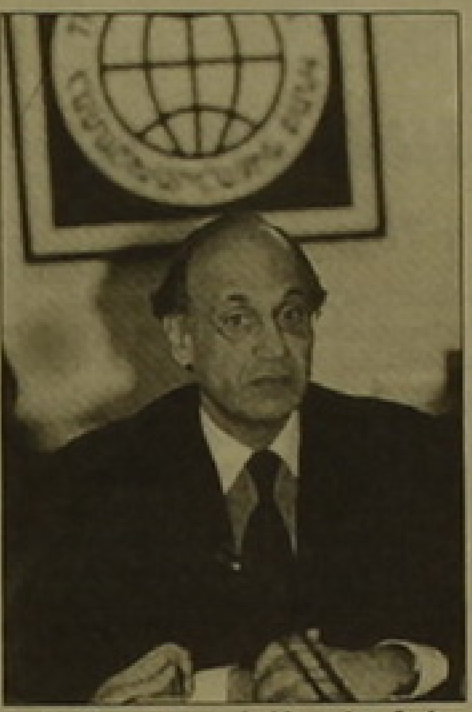

Օ. Սառադարը տեղեկացրեց նաեւ, որ ծրագրի քննարկումներից հետո եղել է նաեւ առանձին հանդիպում ՀՀ կառավարության հետ՝ կապված արդեն կոնկրետ ծրագրերի հետ։ Այդ հանդիպման ժամանակ վարչապետը որոշ առաջարկություններ է արել՝ 240 մլն գումարի օգտագործման հետ կապված։ Դրանք հիմնականում վերաբերում են այն ծրագրերին, որոնց արդյունավետությունն արդեն ակնհայտ է։ Օրինակ, գոյություն ունի Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամ, այդ ծրագրի համար ՀԲ-ն հատկացրել է 10 մլն դոլար։ Վարչապետը կարծիք է հայտնել, որ այդ գումարը պետք է կրկնապատկվի։ Բացի այդ, ինչպես եւ ենթադրվում էր, կառավարությունը խնդրել է եւս մեկ կառուցվածքային բարեփոխումների վարկ՝ SAC-4, որի համար կառավարությունն ինքը կպատրաստի իր ծրագիրը եւ կտրամադրի ՀԲ-ին։ Ի դեպ, ըստ պրն Սառադարի, ինչ վերաբերում է SAC-3-ին, ապա մինչեւ դեկտեմբեր, երբ «բոլոր պայմաններն ու պայմանավորվածությունները արդեն կատարված կլինեն», Հայաստանը կարող է ստանալ վերջին 25 մլն-ը։ Օ'Կոննորը պատրաստակամություն է հայտնել վերանայել վարչապետի բոլոր առաջարկները։ «Երկար ընդմիջումից հետո մենք աշխատում ենք միասին ինչպես գործընկերներ ու ինչպես մեկ ընդհանուր թիմ», գոհունակությամբ շեշտեց ՀԲ հայաստանյան ներկայացուցիչը, ինչը սակայն չի նշանակում, որ չկան որոշ տարաձայնություններ, եւ, հետեւաբար, ըստ Օ. Սառադարի, կառավարության հետ «համաձայնվել են չհամաձայնել որոշ հարցերի շուրջ»։

Ինչ վերաբերում է ենթադրվող կնճռոտ հարցերին, ապա՝ «որոշ դժվար հարցեր կան, որոնք քննարկվում են, եւ բանկը միշտ փորձում է գտնել ընդհանուր լուծումներ, որոնք Հայաստանի շահին են ծառայում»։ Օրինակ, օգոստոսին, երբ ՀԲ-ն ներկայացրեց կառավարությանն իր առաջարկությունը էներգետիկայի ոլորտում սեփականաշնորհումն արագացնելու մասին, նոր կառավարությունը զգաց, որ ժամանակացույցը շատ խիստ է, բայց շարունակեց աշխատանքները ժամանակացույցի շրջանակներում։ Անցյալ շաբաթ քննարկումներ են եղել էներգետիկայի բնագավառի սեփականաշնորհման փորձագետների հետ, եւ երկուստեք բոլորը եկել այն համոզման, որ պետք է սեփականաշնորհումը կատարվի ճիշտ եւ որակով, քան թե շտապ ու անորակ։ Ուստի համաձայնության են եկել ՀՀ կառավարության հետ նոր ժամանակացույցի շուրջ։ Ըստ պրն Սառադարի, եթե բանկը համոզվում է, որ կառավարությունը ցանկանում է աշխատել, նրա խոսքը արժանի է վստահության, կարող է համաձայնության գալ ցանկացած հարցի շուրջ։

7 տարիների ընթացքում Հայաստանը հասել է ծանրակշիռ մակրոտնտեսական կայունության համար՝ բավականին զգալի հաջողություններով. բյուջեի դեֆիցիտը հսկողության տակ է, սղաճը ցածր է, դրամի փոխարժեքը՝ բավականին առողջ։ Այդ դեպքում ինչո՞ւ ներդրումներ չեն կատարվում այս երկրում։ Ինչո՞ւ նաեւ տեղացիները երկրի տնտեսության մեջ ներդրումներ չեն կատարում։ Ինչո՞ւ է մեծանում անաշխատունակների բանակը։ Սրանք են եղել նաեւ այն կարեւոր հարցերը, որոնք, կապված ռազմավարության հետ, ՀԲ-ն ՀՀ կառավարության հետ քննարկել է։ Ըստ Օ. Սառադարի, այն ամենը, ինչ Հայաստանը ապագայում կարիք է ունենալու, աշխատանքն է ու աշխատատեղերը։ Հետեւաբար բանկի ներդրումներն էլ ուղղված պետք է լինեն աշխատատեղեր ստեղծելու գերխնդրին։ Երկու օրվա ընթացքում ՀԲ-ՀՀ կառավարություն քննարկումների կարեւոր հարցերից մեկը եղել է նաեւ այն, թե ո՞րն է լինելու ներդրումների այն հիմնական ռազմավարությունը, որի արդյունքում պետք է ստեղծվեն աշխատատեղեր։ Առանձին ծրագրերը միջոցներ են վերջնական արդյունքին հասնելու համար, իսկ վերջնական արդյունքն այն է, «աղքատության մակարդակը այս երկրում նվազեցվի, ստեղծվեն աշխատատեղեր, եւ պաշտպանված լինեն նրանք, ովքեր չեն կարող աշխատանք գտնել եւ գործազուրկ են»։

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

Բերեզովսկի՞ն է հրահրել չեչենական պատերազմը

Հոկտեմբերի 21-ին հատուկ հարցազրույց տալով RMC-ի թղթակցին, Դուդաեւի օրոք Չեչնիայի արտգործնախարար Շամիլ Բենոն անդրադարձել է հյուսիսկովկասյան վերջին զարգացումներին։ Համեմատելով ռուս-չեչենական նախկին հակամարտության հետ, Բենոն այժմյան պատերազմը «ավելի քաղաքական» է համարել՝ Ռուսաստանում նախընտրական պայքարի պատճառով։ Ուստի, շարունակում է նա, վարչապետ Պուտինը պետք է հաղթի այս կռվում, որպեսզի հաջողի նախագահական առաջիկա ընտրություններում։ Սակայն հարցազրույցի մի այլ մասում նախկին դիվանագետը ռազմական գործողությունները սկսելու ժամկետը կապում է նախագահ Ելցինի ընտանիքի փողերը «Արեւմուտքում լվալու սկանդալի հետ»։ Բայց այն հարցին, թե «որոնք էին այն պատճառները, որ Բասաեւին ու Խաթաբին մղեցին հարձակվելու Դաղստանի վրա», Բենոն պատասխանել է. «Ըստ մեր տեղեկությունների, Բերեզովսկին, որը գործում է հօգուտ Ռուսաստանում իշխող ընտանիքի, համաձայնել էր Բասաեւի ու Խաթաբի Դաղստան մտնելուն, որպեսզի ռուսական հանրային կարծիքը տեղափոխվի Կովկասի խնդրի վրա։ Միեւնույն ժամանակ, Խաթաբն ու Բասաեւը չէին ենթադրում, որ այս նախագիծն ունենալու է իր երկրորդ փուլը»։

Ուշագրավ է, որ Շամիլ Բենոն վարժ խոսում էր արաբերենով, այն էլ հորդանանյան առոգանությամբ, ինչը մատնում է նրա ինքնությունը։ Իսկ «Ո՞վ է Խաթաբը» հարցին նա պատասխանեց. «Ծագումով արաբ է»։ Նա չկոնկրետացրեց նրա քաղաքացիությունը, բայց, հբր., ելնելով նրա բարբառից, ենթադրում է, որ արաբական թերակղզու հարավից է՝ դժվարանալով ճշտել նրա սաուդցի թե օմանցի լինելը։ Այնուհետեւ Բենոն ավելացնում է, որ Խաթաբը «Բասաեւի ռազմական օգնականն է, եւ ինքն իրեն համարում է իսլամական հեղափոխական»։ Այնուհանդերձ, նա անհավանական համարեց սաուդցի մեծահարուստ Ուսամա բեն Լադենի գործունեությունը Կովկասում, «քանզի նրա ողջ ուշադրությունը Հնդկաստանն ու ԱՄՆ-ն են»։

Ակամա հիշեցի հոկտեմբերի 7-ին նույն RMC-ի եթերում հնչած եգիպտացի հայտնի լրագրող-մեկնաբան Մահմուդ Սուադի վերլուծականը, ուր նա հեգնանքով էր խոսում թե Ջոհար Դուդաեւի, թե Շամիլ Բասաեւի մասին։ Վերջինիս մասին Սուադն ասում էր. «Բասաեւը, որ պնդում է, թե ջանում է իսլամական պետություն ստեղծել Կովկասում, իսլամի մասին իմացել ու լսել է լոկ մեծ տարիքում»։ Ինչ վերաբերում է Դուդաեւին, լրագրողը նկատել էր, որ նա, ելույթ ունենալով տեսախցիկների առջեւ, միշտ ձգտել է իր գլխին կապել կանաչ մի ժապավեն, որտեղ արաբերենով գրված էր՝ «Ալլահից բացի չկա այլ աստված», որպեսզի արաբա-իսլամական հեռուստադիտողներն «իրենց աչքով տեսնեն, թե խնդրի մեջ իսլամ կա»։

Իր խոսքերը պարզաբանելու համար Սուադը մեջբերում է մի դրվագ։ Չեչնիա այցելած ամերիկացի մի դատախոս հեռուստազրույցի ժամանակ Դուդաեւին հարցնում է. «Ամբողջ կյանքումդ եղել ես կոմունիստ ու սովետական բանակի գեներալ։ Այդ ո՞ր օրվանից ես կապ ունեցել իսլամի հետ»։ Չեչեն առաջնորդը վստահորեն ասել է. «Փոքրուց պարտապես մուսուլման եմ եղել։ Եվ օրը 3 անգամ աղոթում եմ, ինչպես նշում է Ղուրանը»։ Ամերիկացին ուղղում է նրա սխալը, թե «մահմեդականը օրը ոչ թե 3, այլ 5 անգամ է աղոթում»։ Եգիպտացի մեկնաբանը նկատել է տալիս, որ հենց այս բանը հատվածը քողարկվեց արաբական եւ իսլամական երկրների հեռուստադիտողներից։ Վրա Սուադը եզրակացնում է, որ այժմ Կովկասում կատարվածը պայքար չէ հանուն իսլամի եւ մահմեդական պետության, այլ նրա համար, թե Ելցինից հետո ո՞վ է իշխելու Ռուսաստանում։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՒԱԵՍՅԱՆ

Ինտերմոթոր Արմենիա ՓԲԸ Դայմլեր-Քրայսլերի գլխավոր ներկայացուցիչը Հայաստանում

A–class

Մերսեդեսի փոքրիկ հսկան

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ
Հանրապետության 5ա,
Երեւան, 375010
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ. (3742) 58 12 75
Ֆաքս. (3742) 56 51 79
էլ.փոստ. intmot@arminco.com

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ ԵՎ ԱՎՏՈՍՐԱՀ
(Նոյեմբերից)
Արամի 2, Երեւան 375010
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ. (3742) 58 32 78
(3742) 56 52 18
Ֆաքս. (3742) 15 18 50

Mercedes-Benz
Ավտոմոբիլի ապագան

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Մենախոսության հանգույն

Հոկտեմբերի 24-ը Սոս Սարգսյանի ծննդյան 70-ամյակի օրն է

Սուրացող ժամանակի եւ հարափոփոխ արժեքների տեղատարափից փրկվելով, հոգիդ, մտքերդ, աչքերդ շալակած, գնում-մտնում ես անառ մի տան պատերի մեջ ու փորձում ես մարդկանց կտրել անխաբ նժարներով: Իմաստնանում ես: Այսպես է: Բոլոր գաղտնիքները, թվում է, բացել ես, բոլոր լույսերը քո մեջ ես առել (այդպես ես կարծում): Այսպես է: Ու երբ այսպես է, ապա դատավոր ես դառնում միայն ինքդ քեզ համար:

«Մարդու մեջ ամեն ինչ կա. եւ չարություն, եւ բարություն, եւ լույս, եւ ստվեր, եւ՛ թռիչք, եւ գետնամածություն... Մեզանից ամեն մեկի մեջ եւ Յագո կա, եւ Ջիմջիմով, եւ Սարոյան, եւ Թումանյան»: Գզրոցից հանում եմ պահպանված մի թուղթ, որի վրա գրված է. «Ստեփանավան, 1929 թ., հոկտեմբերի 24»: Գոնե հայերիս այս թիվը ինչ-որ բան պիտի ասեր, երբ այսօր, 70 տարի հետո, այս թիվն ու այս տեղը չարժեւորվեցին մեզանով: «Ուտում ենք, խմում ենք, խոսում ենք, քնում, արթնանում... Այս չէ մեր կյանքը: Սա մեր ստվերն է, մենք ուրիշ ենք: Մենք մեր գործն ենք, մեր արած-չարածով ենք կռվում»: Չարության այս ժամանակներում մեզ բարություն է պետք, մեղք չգործելու հզորություն: «Ես անընդհատ փորձում եմ մեղք չգործել: Դա շատ դժվար է: Բայց ես փորձում եմ... Այս տարիքում շատ բան արդեն ամոթ է... ստեղն է ամոթ: Այս տարիքում անանցանելի ճշմարտություններ եմ որոնում: Եվ ամեն օր, ամեն ժամ հայտնագործություններ ես անում...»: Սարոյանի նման, նաեւ Սարոյանի նման: «Մեր ժամանակներում ծանր վիճակի մեջ ենք բոլորս: Նյութականի մասին չէ խոսքը: Ասես թե բարությունը, պարկեշտությունը, ազնվությունը սովորական արժեքներ են: Ոչ, հայի բնավորության գծերն են: Թումանյանից հետո Սարոյանն է այս բանն անընդհատ շեշտել: Եթե չեմ սխալվում, Վոլտերն է ասել. «Բարի լինելը հեշտ է, արդարամիտ լինելն է դժվար»: Ոչ, այդպես չէ: Բարի լինելն է դժվար, արդարացնելը: Այս է ասում Սարոյանը: Այս փորձեցինք ասել մենք Համազգայինի թատրոնում, երբ ներկայացնում էինք «Մի գավաթ բարությունը»: Ասված վկա, այնպես, ինչպես դեռ չենք հասել քրիստոնեական հավատքի ճշմարիտ մեծությունը հասկանալուն, այնպես էլ դեռ չենք ընկալել Սարոյանի ողջ մեծությունը»: Այսօր շատ բան այնպես չէ, ինչպես կուզեինք, ինչպես

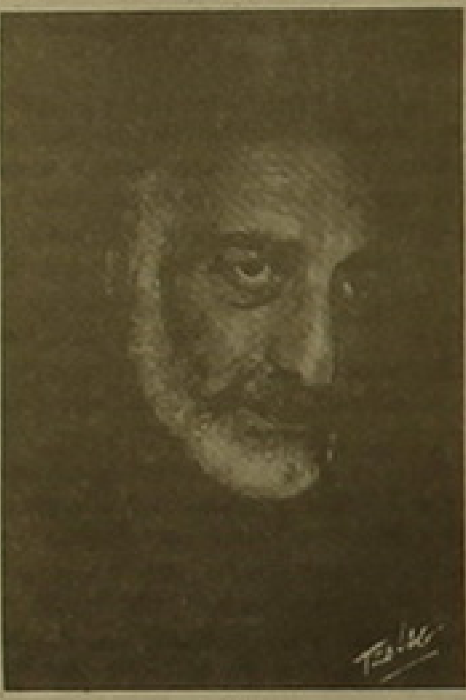

բնականն է: «Միայն այսօր չէ այսպես: Միշտ է եղել: Տես, Շեքսպիրի ժամանակներում, Շեքսպիրից առաջ, Լիր արքայի ժամանակներում: Ամեն ինչ խառնվել էր իրար, ամեն մի շարժումը հղի էր հազարավոր վտանգներով: Մարդը չգիտեր, թե իր համար ինչ վտանգ էր պահված: Վտանգն անորոշ էր: Օդը լցված էր տագնապով, ուր-որ է՝ պայթելու էր...»: Այդպիսի ժամանակներ մենք ապրեցինք, հիմա էլ գուցե ապրում ենք: Ժամանակի շարժը հանում ես եւ տեսնում ես դողդողացող մարմինը, թփրտացող սիրտն ես տեսնում... «Չգիտեմ, չգիտեմ...»: Արվեստի մարդը, արվեստագետ մարդը սրում է զգացողությունները, մաքսիմալացնում: Իր համար իր ապրելը դժվարացնում է, ուրիշների համար էլ է դժվարացնում: Անընդհատ պատերազմի մեջ է իր հետ, ուրիշների, աշխարհի... «Ապրելու ձեւը խաղաղությունը չէ: Դրա համար քուն կա: Բայց քնի մեջ էլ երազներն են գալիս: Ի՞նչ... Ապրել պետք է: Ու ապրելու համար անընդհատ պետք է պայքարի մեջ լինես»: Ու թշնամիներ վաստակել, չէ՞: «Անձնական թշնամիներ չունեմ: Կան մարդիկ, ովքեր կարծում են, թե ես իրենց թշնամին եմ: (Սա գուցե եկավ այն պատճառով, որ մի քանի տարի քաղաքականությամբ զբաղվեցի): Բայց ես ոչ մի հայի թշնամի լինել չեմ կարող ընդհանրապես: Ես շատ դժվար եմ ատում մարդուն: Դորիցս է գալիս: Առավել եւս հայ մարդուն չեմ ատում երբեք: Իմ ժողովուրդն ինձ համար սրբություն է: Իմ ժողովուրդն ինձ համար հավաքականություն չէ, անհատ մարդիկ են, ամեն մեկն առանձին-առանձին, ինչպես նռան հատիկները:

...Տոնական սեղան կբացվի, բարության ու օրհնանքի գավաթներ կբարձրանան (բարության մի մեծ գավաթ էլ **«Ազգն»** է բարձրացնում Ձեր ծննդյան օրվա առիթով), Ձեր հարազատներն ու մտերիմները լուսավոր խոսքեր կշռնչան: Այդպես է... Ու հետո, երբ ամեն ինչ կխաղաղվի, կտեսնեք, կզգաք, կհասկանաք, որ շատ ու շատ գաղտնիքներ դեռ փակ են մնացել, շատ ու շատ լույսեր հենց այնպես, անիմաստ են վառվում (չեք արժեւորել), շատ ու շատ խոսքեր դեռ չեն ասել Ձեզ ու Դուք շատ բան չեք ասել:

Ու նորից ճանապարհ կելնեք, ավելի ճիշտ կշարունակեք Ձեր ճանապարհը:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

ՌԴ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՕՐԵՐ

Ընդունելություն ՀՀ նախագահի մոտ

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն երեկ ընդունեց Երեւանում անցկացվող Ռուսաստանի մշակութային օրերին մասնակցելու նպատակով Հայաստանում գտնվող Ռուսաստանյան Դաշնության մշակույթի նախարար Վլադիմիր Եգորովին, ՌԴ ժողովրդական արտիստ Վասիլի Լանովոյին, արվեստաբան Սվյատոսլավ Բելզային:

Ռոբերտ Քոչարյանի խոսքերով, ռուսական մշակութային օրերի անցկացումը Հայաստանում իրապես նշանակալի իրադարձություն է երկու երկրների մշակութային կյանքում, որը հաստատում է, թե հայ-ռուսական դարավոր կապերը գործում են:

Հայ եւ ռուս ժողովուրդների մշակութային կապերի անբաժանելիության մասին խոսեց նաեւ նախարար Վլադիմիր Եգորովը, որի բնորոշմամբ այս օրերը ոչ միայն ուրախություն կպատճառեն մասնակիցներին, այլեւ կդառնան նոր համագործակցության սկիզբ:

Այնուհետեւ ծավալվեց ջերմ ու անմիջական զրույց, որի հիմնական առանցքը հայ-ռուսական մշակութային կապերի պահպանումն ու զարգացումն էր: Զրուցակիցները մտքեր փոխանակեցին մշակույթի ոլորտում համագործակցության, ինչպես նաեւ այդ բնագավառում երկու երկրներում ընթացող գործընթացների շուրջ:

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ռուսական մշակույթը Հայաստանում

Հայաստանի Հանրապետությունում Ռուսաստանի Դաշնության մշակույթի օրերի (հոկտեմբերի 22-27) առթիվ երեկ ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունում կայացավ ասուլիս՝ երկու երկրների մշակույթի նախարարների մասնակցությամբ: ՌԴ մշակույթի նախարար Վլադիմիր Եգորովը շնորհակալություն հայտնեց ջերմ ընդունելության, ընձեռած հնարավորությունների համար: Նշեց, որ մեծ սպասումներով են եկել իրենց հին ու լավ բարեկամների մոտ եւ պարծենալ կարող են ներկայացնել ռուսական ժամանակակից արվեստը: Տեղեկացրեց, որ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ՝ նոր կայացած հանդիպումից հետո նախատեսվում է 2000 թվականը դիմավորել մշակութային տարբեր խմբերի փոխադարձ այցելություններով: Վ. Եգորովն ընդգծեց, որ ՌԴ-ում շուքով կնշվի Հայաստանում քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակը: Մոսկվայում կնշվի նաեւ Երեւանի Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոնի 60-ամյակը: Մշակույթի խնդիրների դժվարությունները պրն Եգորովը պայմանավորեց բյուջեի սուղ միջոցներով, ընդգծեց, որ աշխատում են մշակույթի տարբեր ճյուղերի՝ թատրոնի, կինոյի մասին օրենքների վրա (կինոյի մասին օրենքը կենսունակ չէ), որ թատրոնների կյանքը պայմանավորված չէ Մոսկվայից ունեցած հեռավորությամբ (Ռուսաստանի ծայրամասերում գործում են լավ թատրոններ):

ԽՍՀՄ ժողովրդական դերասան Վասիլի Լանովոյն անցումային շրջանի դժվարությունների հետ նշելով դրականը, ընդգծեց, որ այն, ինչ տրված է դարերով, պետք է պահպանվեն՝ Մեծ թատրոնն ու ռուսական գրականությունը: Նոր ժամանակները լավ են նրանով, որ չկա գրաքննություն եւ նախարարության առջեւ պատասխանատվություն: Իսկ անցումային շրջանում անհաջող ռեֆորմատորների պատճառով ոչնչացվեց ողջ կինեմատոգրաֆիան: Այժմ կարծես հասկացել են եւ ֆիլմերի ստեղծման գործում մեծանում է պետական ներդրումը (այլապես վերջին 5 տարում ով գումար էր ճարում, դառնում էր կինոռեժիսոր), ֆիլմերի ծախսերի կեսը հոգում է պետությունը:

Վերա Թարիվերդիեւան պատմեց ամուսնու՝ Միքայել Թարիվերդիեւի անվան Կալինինգրադում կազմակերպած մրցույթի մասին, որի հաղթողներն առաջին ելույթները կունենան Երեւանում:

Որպես լրացում հիշեցնենք՝ ՌԴ մշակույթի գործիչները ելույթներ կունենան Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի պետական ակադեմիական թատրոնում, Կոմիտասի անվան կամերային երաժշտության տանը, Ա. Խաչատրյանի անվան ֆիլհարմոնիկ մեծ եւ փոքր համերգասրահներում, Գ. Սունդուկյանի անվան ակադեմիական թատրոնում (Օլեգ Տաբակովի թատրոնը երկու ներկայացում է բերել), ինչպես նաեւ Գյումրիի Վ. Աճեմյանի անվան թատրոնում: Հայաստանի պետական պատկերասրահում կբացվի «Ռուսաստանի ժամանակակից վարպետների ձեռագործ նկարներն ու սրբապատկերները» ցուցահանդեսը:

ԳՈՀԱՐ ԱՐՇԱԿՅԱՆ

Ո՞ւր է համալսարանը

Ինչպե՞ս է գործել ուսումնական հաստատությունը, ո՞ր օրենքներով

Երեւանի Ազատ հումանիտար ոչ պետական, անվճար համալսարանը սույն թվականի մարտից հիասթափություն դարձավ դասախոսների եւ ուսանողների համար: Բուհի սաների բարձրագույն կրթությունը մնաց անավարտ, շրջանավարտների դիպլոմ ստանալու ակնկալիքն էլ չիրականացած երազանք: Հանգամանք, որը թերեւս անհաղթահարելի խոչընդոտ է ըստ մասնագիտության աշխատանքի ընդունվելուն, իսկ գործատուների «դիպլոմ է հարկավոր» պատասխանը քարե պատնեշ: Տարեսկզբից, համալսարանի փակվելուց հետո, մինչեւ օրս ուսանողների համար առկախ է մնում «Ի՞նչ անել» հարցը:

Իրավիճակը փոքրիշատե պարզաբանելու փորձեր արեց Ազատ հումանիտար համալսարանի դասախոս Դավիթ Գյուլզադյանը (դասախոսական կազմի մյուս անդամների՝ եւ ռեկտորի հետ ինչ-ինչ պատճառներով զրուցել չհաջողվեց):

Համալսարանը, Ծովինար Սնացականյանի տնօրինությամբ, հիմնադրվել է 1992 թ. մշակութաբանական, բանասիրական եւ փիլիսոփայական ուղղվածությամբ: Համալսարանի հիմնադիրն էր Ազատ համալսարանական ընկերությունը: Գրանցված մի կազմակերպություն, որի կանոնադրության կետերից մեկն ուսումնական հաստատության հիմնումն էր:

Սակայն Ազատ հումանիտար համալսարանը կրթության եւ գիտության նախարարության համապատասխան ատյանների ցուցակներում գրանցված չէ: Նախարարության կրթական բարեփոխումների կենտրոնի լիցենզավորման եւ պետական հավաստագրման դեպարտամենտի ղեկավար Վաղարշակ Խաչատրյանն առաջին անգամ էր լսում համալսարանի գոյության մասին. «Նման բուհի մասին կրթության եւ գիտության նախարարությունում տեղեկություններ չկան: Այդտիպի ուսումնական հաստատություն մեզ մոտ գրանցված չէ եւ արտոնագիր չի ստացել»:

Ազատ հումանիտար համալսարանի արտոնագրված չլինելու փաստը պրն Գյուլզադյանը հիմնավորեց այսպես. «Բուհը լիցենզավորված չէր: Ինձ հասանելի պատասխանը սա է: Բուհի լիցենզավորման պարտադիր պայմաններից մեկը բավարար թվով ուսանողների առկայությունն էր: Համալսարանը չէր կարող ապահովել այդ թիվը շատ պարզ պատճառով. բուհում ուսուցումը անվճար էր եւ ամեն տարի չէ, որ ընդունելություն էր կազմակերպվում»:

Համալսարանը, որպես մասնավոր եւ անվճար ուսումնական հաստատություն, գործում էր շնորհիվ հովանավորների: «Ֆինանսական հարցերին ես տեղյակ չեմ, բայց հեռավոր մի խոսակցություն է հասել ինձ, որ հովանավորների ցանկից մնացել էր մեկը, եւ անհնարին էր այլեւս վարձատրությունն իրականացնել: Ինչը եւ պատճառ հանդիսացավ համալսարանի լուծարմանը», նշեց պրն Գյուլզադյանը:

Շարունակում է անպատասխան մնալ ուսանողների անավարտ ուսուցման հարցը:

Ըստ պրն Գյուլզադյանի, համալսարանն ուսանողներին տեղափոխելու գործում ձեռնարկել է բոլոր հնարավոր միջոցները: Արդյունքում ոմանք բարեհաջող շարունակեցին ընդհատված ուսումը, մյուսներն էլ դեռ խարխափում են անորոշության խավարում:

«Գիտեմ ինչ, հայտնի ասացվածք կա՝ տաշած քարը գետնին չի մնա: Ես ինքս դիպլոմ ունենալով, երկար ժամանակ աշխատանքի փնտրտուքի մեջ էի: Ուսանողները համալսարանից ստացած գիտելիքներով ճանապարհ կհարթեն կյանքում», համոզված էր պրն Գյուլզադյանը:

Ժողովրդի իմաստնության հանդեպ չնչին կասկած չունենալով հանդերձ եւ լավատեսորեն կիսելով Դ. Գյուլզադյանի հույսերը, այնուամենայնիվ պետք է խոստովանել, որ հարցն այդպես էլ մնաց առկախ:

ԼՈՐԵՏԱ ԱՆՏՈՆՅԱՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Բարբարա Բրիլսկան ժամանել է իր նախնիների երկի՞րը

Արդեն երկու օր է՝ կինոռեժիսոր Վիգեն Չալդրանյանի անձնական հրավերով Երեւանում է գտնվում աշխարհահռչակ արտիստուհի Բարբարա Բրիլսկան: Նա նկարահանվելու է Չալդրանյանի «Լռության սիմֆոնիա» ֆիլմում: ՀՀ մշակույթի նախարարությունում կայացած հանդիպումը անչափ հետաքրքիր էր. մշակույթի նախարարի աթոռին նստած էր սույն հիասքանչ տիկինը, իսկ մշակույթի նախարարը նստած էր կողքի աթոռին: Երբ Ռոլանդ Շառոյանը մի քանի տարի հետո անգամ ոչինչ չունենա հիշելու այս նախարարությունում աշխատած տարիներից, ապա այս իրավիճակը, երբ նա տեսել եւ զրուցել է Բրիլսկայի հետ, նրան ծաղիկներ նվիրել, բավական է հայոց պատմության մեջ մտնելու համար: Երբ Բրիլսկային մշակույթի նախարարությունում մանրամասնորեն բացատրեցին, որ Եժի Կավալերովիչի տատերից մեկը հայուհի է եղել, Բրիլսկան ժպտաց եւ ասաց. «Մի քանի օր հետո գուցե դուք ինձ համոզեք, որ իմ նախնիները նույնպես հայ են եղել, եւ ես եկել եմ իմ նախնիների երկիրը»: Կանենք այդ բանը, սքանչելի Բարբարա:

Ա. Գ.

digitised by A.R.A.R.@

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

23 հոկտեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Գալիլեո Գալիլեյ»
17.30 Հող եւ ջուր
17.50 Մարզաշխարհ
18.20 Քաղաքական ակումբ
19.00 Խորան լուսո
19.10 «Լինում է, չի լինում»
19.30 Հեռուստասերիալ «Կրքեր»
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ. «Գլենդելի դեմքերը»
21.00 Հայլուր
21.40 Զինուժ
22.15 Բոհեմ
22.55 Զտղանակ
23.30 Գ/Ֆ «Կայսրության պաշտպանություն»
00.00 Հայլուր
00.15 Ֆիլմի շարունակությունը

Մշակույթ
19.05 Մուլտծրագիր
19.35 Կինոնկար երեխաների համար «Գանձերի կղզին»
21.05 Գ/Ֆ «Ճգնավոր դռուսոնը»
22.55 Գ/Ֆ «Դեպի հարավ ճանապարհին»

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության». շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Արգամարս
15.40 Վավերագրական ֆիլմ
16.05 Գ/Ֆ «Մարդ-ամֆիբիան»
18.00 Հմայիլ
18.25, 21.30 Երաժշտական վերհուշ
18.55 Մամուլի խոսնակ
19.10 Մուլտֆիլմ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Գ/Ֆ «Սավառնակ-2»
21.10 Չղջիկ
22.15 Հեշտագիծ
23.05 Ոսկե սրինգ
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.10 Մութ սենյակ
0.35 Գ/Ֆ «Դոննի Բրասկո»

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. մետրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 Տնային գրադարան
9.35 «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
10.30 100 տոկոս
11.00 Նորություններ
16.00 Նորություններ
16.10 Արկածային սերիալ «Լեոնցին»
17.05 Մուլտայբուբեն
17.25 Լեւ Յաշին. բոլոր ժամանակների դարպասապահը
17.55 Ֆուտբոլ. Ռուսաստանի առաջնություն. «Դինամո» (Մոսկվա) - «Սպարտակ» (Մոսկվա). (18.50 Նորություններ)
19.55 Բաղնիքդ անուշ. Մ. Եվդոկիմովին հյուր
20.25 Գ/Ֆ «Վերելակից ծախս» (դերերում Պ. Ռիշար, Ռ. Բոհրինժե, Է. Բեար, Ֆրանսիա, 1988 թ.)
22.00 Ժամանակ
23.00 Գ/Ֆ «Վերադարձ չկա» (դերերում Բ. Ֆոնդա, Դ. Մալրունի, ԱՄՆ, 1992)
01.00 Գ/Ֆ «Մեռնել հանուն» (դերերում Ն. Քիդման, Մ. Դիլոն, ԱՄՆ, 1995 թ.)

РТР
9.00 Մուլտծրագիր
9.30 Հայրիկը, մայրիկը, ես սպորտային ընտանիք ենք
10.30 РТР-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.35 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
12.00 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
12.50 Լավ նորություններ
13.15 Ոսկե բանալի
13.30 Մանուշակագույն մշուշ
14.00, 22.00 Լուրեր
14.20 Դաշնություն
15.00 Ուրախ Օտտը Եվգենի Մասլեննիի հետ
16.00 Թոք-շոու «Անուշ լինի»
17.05 Մուլտսերիալ «Աստերիքսի արկածները»
18.00 Ակումա մաստասա
19.00 Իմ ընտանիքը
20.05 Երկու դաշնամուր
20.55 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.45 Շաբաթվա ֆիլմը. Ժան Կլոդ Վան Դամը «Արկածներ ռոնելիս» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.35 Վերջին սեանս. Տատյանա Վասիլեւան, Լյուբով Պոլիշչուկը «Կնամոլը-2» ֆիլմում

24 հոկտեմբեր

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ-64
12.00 Զինուժ
12.35 Մեր էկրանը
13.05 Մարդը եւ բնությունը
13.35 Մուլտֆիլմեր «Որտեղ է իմ ձին», «Հացը տոռած աղջկա պատմությունը»
13.55 Գ/Ֆ «Ոսկե հորթը»
16.40 Երգում է Վանեսա Պարադին
17.00 Հեռուստախաղ «Ֆորտ Բոյարի բանալիները»
18.05 Արծաթե բանալի
18.35 Ավիամոդելիստներ
18.50 Կոմիտասը եւ հայկական խազերի առեղծվածը
19.30 Համով զրույց
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Բումերանգ
21.00 Օրակարգ
21.35 «Վայլուր». աղատեղեկատվական ծրագիր
21.40 ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի ուղերձը
21.45 Մանրամասներ
21.55 Համայնքապատկեր
22.35 8 1/2. Գ/Ֆ «Սվանի սերը»
00.45 Ջազի վարպետները

Մշակույթ
19.05 Լ/Ֆ «Շոկո»
19.25 Կինոնկար երեխաների համար «Վիուկը թռչող մահճակալին»
21.25 Գ/Ֆ «Դրիգցի ընտանիքի պատիվը»
23.40 Գ/Ֆ «Փողոցների խելահեղությունը»

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության». շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Գ/Ֆ «Տուն, որտեղ սիրտն է»
16.20 Հեշտագիծ
17.05 Գիսաստղեր
17.30 Համահայկական խաղեր
18.30 Համերգ
19.00 Գ/Ֆ «Վալմոնտ»
21.10 Չղջիկ
21.30 Երաժշտական վերհուշ
22.00 Խուժան ալիք
22.30 «Յոթ քար» լրատվական-վերլուծական ծրագիրը
23.00 Լուսնի հակառակ կողմը
23.30 Գ/Ֆ «Գիշատիչ թռչուն»

9.00 Նորություններ
9.10 Ծառայում եմ Ռուսաստանին
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Բադային պատմություններ»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կռիլովի «Անլուրջ նոթերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.05 Սերիալ. ընտանեկան կատակերգություն «Ալֆ»
12.35 Նվագիր, հարմոն սիրելի
13.10 Գ/Ֆ «Չես բռնվել՝ գող չես» (դերերում Լ. դե Ֆյունես, Ն. Աղամ. Ֆրանսիա, 1958 թ.)
15.05 Ճանապարհորդների ակումբ
15.45 Ռուսական թանգարան
16.00 Նորություններ
16.10 Սերիալ «Լեոնցին»
16.55 Խելոքներն ու խելացիները
17.25 Դիսնեյ-ակումբ «Չիպն ու Դեյլը»
17.50 Դիսնեյ-ակումբ «Ալադին»
18.20 «Ինչպես է դա եղել» 1981 թ. «ԱՆ-2 ինքնաթիռի առեւանգումը, 1970 թ.»
19.00 Նորություններ
19.10 Երգ-99
19.55 ՈՒՀԱ-99
22.00 Սերգեյ Դորենկոյի հեղինակային ծրագիրը
23.00 «Հազարամյակ». սերիալ «Արխայությունը կգա»
23.50 «Հոքեյ». Լեոնիդ Յարմոլնիկի շոուն
00.35 Ֆուտբոլի տեսություն
01.10 Գ/Ֆ «Մանհեթեն» (դերերում Վ. Ալեն, Դ. Քիթոն, Մ. Հեմինգուեյ, Մ. Սթրիփ, Մ. Մերֆի, ԱՄՆ, 1979 թ.)

РТР
9.00 Ծառայում եմ հայրենիքին
9.30 Մուլտֆիլմեր «Կախարդված տղան», «Ուրախ կարուսել»
10.20 Հեռուստախաղ «Մանկան շուրթերով»
10.55 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 Լիակատար մոդեռն
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Գրերի աշխարհը Լեոնիդ Կուրավլյովի հետ
14.00 Լուրեր
14.20 Խորհրդարանական ժամ
15.10 Հին բնակարան. 1994 թիվ (1-ին մաս)
16.10 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
17.05 Սերիալ «Օրենք եւ կարգ»
18.00 Իրական կինո. վավերագրական ֆիլմ «Բեղովները»
19.00 «Հայելու ...
19.10 «Ռոսիա» կինոթատրոն. Լավագույն կերգություն «Ինքնաթիռը թռչում է Ռուսաստան»
21.00 Հայելի
22.00 Ալեքսանդր Պանկրատով-Չոռնին, Վերա Գլագոլեւան, Լարիսա Ուդովիչենկոն «Ոստրեներ Լոզաննից» ֆիլմում
23.35 Ելենա Կորենեւան, Վլադիմիր Իլյինը «Լիալուսնի օրը» ֆիլմում
01.15 «Կ-2»-ը ներկայացնում է
02.10 Հերթապահ բաժանմունք

25 հոկտեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Նոր սերունդ
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
18.50 Հայի բախտ
19.30 Գաուդեամուս
20.00 Շեռագիր
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.50 Կրկնվող ֆիլմերի էկրան. Գ/Ֆ «Տիկնայք եւ պարոնայք»
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն+
Արքանյակային հեռարձակմամբ
02.00 Հեռուստասերիալ «Իմ երկրորդ մայրը»

Մշակույթ
19.00 Գ/Ֆ «Առջեւում միայն տհաճություններ են»
20.30, 1.05 Լրաբեր
20.50 Գ/Ֆ «Չկնկուլների գործը»
23.15 Գ/Ֆ «Ներում չի լինի»

9.00 Տոմար
ավարտին Յոթ քար (կրկնություն)
19.00 «Չղջիկը» ներկայացնում է. բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Ավետաա
20.15 Գ/Ֆ «Վարդենիկ»
20.30 Աստարեզ
21.10 Չղջիկ
21.50 Գ/Ֆ «Արքայան բեռ»
24.00 Անդորր
0.05 Գ/Ֆ «Հանցագործության պատմություն»
0.05 Երաժշտական վերհուշ

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Գ/Ֆ «Մախսանենգություն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «80 օր աշխարհի շուրջը»
16.40 Ինչ եւ ինչպես
17.00 Աստղային ժամ
17.30 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն» (դերերում Գ. Պիրես, Ժ. Վիլկեր, Բրազիլիա, 1999 թ.)
19.00 Նորություններ
19.25 Սերիալ «Արագացված օգնություն»
20.00 Մենք եւ ժամանակը
20.45 Գ/Ֆ «Նապոլեոնը եւ Ժոզեֆինան»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր»
24.45 «Հայացք»
01.25 Նորություններ
01.45 Գ/Ֆ «Մայք Համմեր». «Նա մեռավ երիտասարդ»

РТР
7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հումորեսկա եւ առողջություն
10.30 Արենա-սպորտ
11.00 Հումորեսկա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Հայելի
13.50 Հումորեսկա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.20 Երկու դաշնամուր
15.10 Սերիալ «Անտոնելա»
16.10 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խաղում բազմոցի վրա
17.30 Մուլտծրագիր
18.20 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.30 Ռուսական սերիա. «Մահվան դիրեկտորիա»
21.25 «Սպիտակ թութակ» ակումբ
22.45 Երկու «Օսկարի» մրցանակակիրը. Ռոբին Ուիլյամսը եւ Մեգ Ռեյանը «Խելացի Ուիլ Հանթինգը» ֆիլմում (ԱՄՆ)
01.00 Հրապարակախոսական թոք-շոու «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
01.15 Հերթապահ բաժանմունք
01.30 Սպորտ+TV
02.20 Խաղում բազմոցի վրա

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ

ԽԱՉԲԱՌ

ՁԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻՆԸ ԾՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ:

«Ազգի» թիվ 186-ում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Զանակ: 2. Խաման: 3. Դեսեկտիվ: 4. Ասպիդ: 5. Մասուն: 7. Թբվուս: 8. Սառաֆ: 9. Մամում: 10. Նուրին: 15. Ալկոր: 16. Իշայր: 17. «Նորմա»: 18. Իշիաս: 20. Մավ: 21. Այրին: 24. Դեղատոմս: 25. Արգոն: 26. Քարոզ: 28. Էսկիզ: 29. Սինակ: 30. Բախում: 31. Ատլաս: 32. Անանդ: 33. Դիտակ:

Հորիզոնական

1. Զանախ: 4. Արգոս: 6. Ապեխ: 7. Թենիս: 9. Սուսան: 11. «Արենի»: 12. Կեռան: 13. Դաման: 14. Տարիֆ: 17. «Նաիրի»: 19. Մառան: 22. Ականագործ: 23. Սիզամարգ: 25. Արար: 27. Աղեղ: 28. Էկրանս: 30. «Բուրդա»: 32. Արխադ: 34. «Տիտան»: 35. Նոխազ: 36. Զատիկ: 37. Արմին: 38. Մորիս: 39. Դայակ:

ԽԱՉԲԱՌ

Ուղղահայաց

1. Գյուղ, որտեղ 484 թ. կնքվել է հաշտության պայմանագիր Սասանյան Պարսկաստանի եւ Մարզպանական Հայաստանի միջեւ: 2. Ֆրանսիացի լեզվաբան, հայագետ (1866-1936): 4. Ռուսական ինքնաթիռի մակնիշ: 5. Բակունցի հերոսներից Լառ ... 6. Հայերեն այբուբենի երեսունվեցերորդ տառի անունը: 7. Հայ բանահավաք, ազգագրագետ: 9. Հայ սովետական դերասան, աշխատել է Բաքվի, ապա Ստեփանակերտի թատրոններում: 10. Հայ բանասեր, լեզվաբան, Վենետիկի Մխիթարյան միաբանության անդամ: 12. Սպորտսմեն: 17. Կերուխումի անոթ նաւտուր, շվայտ, գինի: 18. Հայ ավիակոնստրուկտոր: 19. Ծաղկեպտուղ ծառերից: 20. Ըստ հունական դիցաբանության «Արգո» նավով ոսկե գեղմի ետեւից գնացող: 24. Աստվածաշնչյան անուն տապանով փրկվածը: 25. Երկինքյուն հայերենում: 26. Երկնակամարի երեւակայական կետը, դեպի ուր ուղղված է արեգակնային համակարգության շարժումը: 28. Հայոց թագավոր: 30. Անձնական դերանուն: 32. 1887-98-ին Սանկտ Պետերբուրգում լույս տեսած հայերեն գրական եւ գեղարվեստական պատկերազարդ հանդես, որտեղ տպագրվել են Րաֆֆու, Պատկանյանի, Պռոշյանի, Նար-Դոսի եւ այլոց ստեղծագործությունները: 35. Լյարդի սուր վարակիչ հիվանդություն: 37. Հայ տաղագիր: 39. Չկնդրական իր: 42 Այծի ձագ:

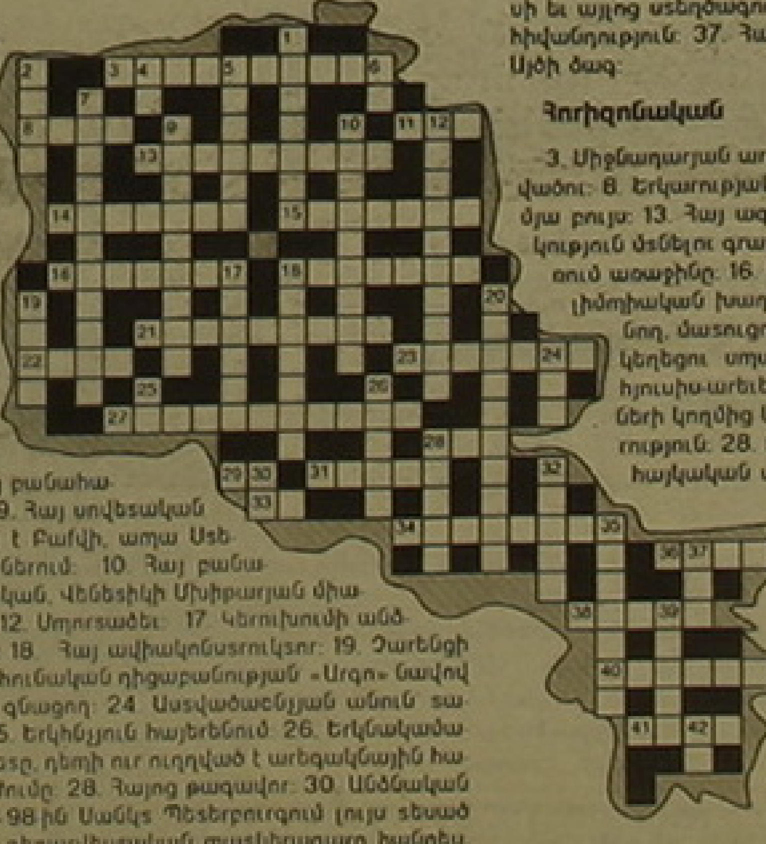

Հորիզոնական

3. Միջնադարյան արարողական օրացուցային հայերեն ժողովածու: 8. Երկարության անգլիական չափ: 11. Բակլազգի միամյա բույս: 13. Հայ ազգային հերոս: 14. Գործով որեւէ հիմնարկություն մտնելու գրավոր թույլտվություն: 15. Տվյալ բնագավառում առաջինը: 16. Քաղաք ԱՄՆ-ում, ուր տեղի են ունեցել օլիմպիական խաղեր: 18. Խնջույքների ժամանակ գինի լցնող, մատուցող: 21. Տուղտազգի թելատու բույս: 22. Եկեղեցու սպասավոր: 23. Լեռնաշղթա Սեւանա լճի հյուսիս-արեւելյան ափին: 27. 1854 թ. երեք հայ գրողների կողմից Մոսկվայում հիմնադրված գրական ընկերություն: 28. Թուրքի տեսակ: 29. Կանանց նվիրված հայկական ամսաթերթ: 31. Հայաստանում գործող ամերիկյան մարդասիրական կազմակերպություն: 33. Ֆրանսիական հին մանրադրամ: 34. Գետ Հայկական լեռնաշխարհում, Արածանիի աջ վտակը: 36. Մ. Գորկու պիեսներից մեկի հերոսը: 38. Բերդ, ուր փակված էր Արշակ թագավորը: 40. Արեւադարձային ծառատեսակ, որի խեժը օգտագործվում է եկեղեցիներում: 41. Այժմ գավառ Թուրքիայի Էրզրումի վիլայեթում՝ համանուն կենտրոնով:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Արսակ Ղամբարյանի հուշամրցաշարը

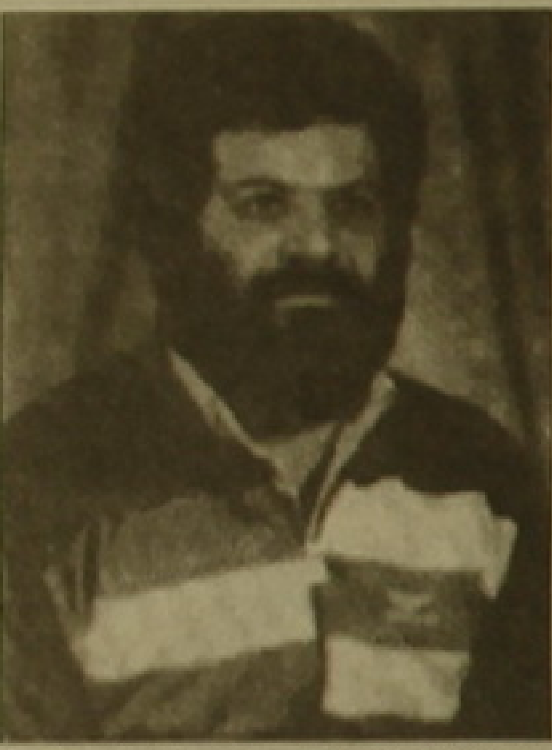

Ավարտվեց Արցախի ազատագրման մարտերում զոհված երկրապահ կամավորական, մահապարտների ջոկատի հրամանատար, «Մարտական խաչ» առաջին աստիճանի ասպետ Արսակ Ղամբարյանի 6-րդ հուշամրցաշարը: Մրցումներին, որոնք կազմակերպել էին «Հայաստան» մարզական միությունը, «Երկրապահ» կամավորականների միությունն ու ըմբշամարտի հանրապետական ֆեդերացիան, մասնակցեցին Հայաստանի տարբեր մարզերի, ինչպես նաև Վրաստանի (Թբիլիսի, Բաթում, Ախալքալակ, Ախալցխա, Նինոծմինդա) 1983-84 թթ. ծնված շուրջ 150 պատանի ըմբշամարտիկներ:

Երևանի «Դինամո» մարզադահլիճում ընթացած հնգօրյա պայքարում պատանի մարզիկները բավականին լավ պատրաստվածության ցույց տվեցին: Կարելի է հուսալ, որ մոտակա տարիներին հանրապետության հավաքականները կհամալրվեն օժտված ըմբշամարտիկներով: Ըստ քաշային կարգերի, հուշամրցաշարի հաղթողներ դարձան հետևյալ մարզիկները. 45 կգ՝ Հրաչիկ Ջավախյան (Վանաձոր, ՄՊՄԴ), 48 կգ՝ Արոս Ալավերդյան (Երևան, «Դինամո»), 51 կգ՝ Հովհաննես Այվազյան (Երևան, ԲՀԴ), 54 կգ՝ Սամվել Կամենդասյան (Երևան, «Հայաստան» մմ), 57 կգ՝ Արթուր Խաչատրյան (Վանաձոր, «Դինամո»), 60 կգ՝ Կարեն Ավետիսյան (Էջմիածին), 63 կգ՝ Վահե Խաչիկյան (Վանաձոր, «Աշխատանքային հերթափոխ»), 66 կգ՝ Կարեն Հարությունյան (Ախալցխա), 69 կգ՝ Անդրանիկ Առաքելյան (Երևան, «Հայաստան» մմ), 73 կգ՝ Հայկ Ավետիսյան (Երևան, «Հայաստան» մմ), 77 կգ՝ Տիգրան Մխիթարյան (Գյումրի, «Հայաստան» մմ), 81 կգ՝ Հայկ Չիլինգարյան (Երևան, ԲՀԴ), 81 կգ-ից բարձր՝ Վահե Ավշարյան (Երևան, ԲՀԴ):

Հաղթողներն ու մրցանակակիրներն արժանացան պարգևների: Դրանից բացի, հատուկ մրցանակներ ստացան Արոս Ալավերդյանը, Սամվել Կամենդասյանը, Կարեն Հարությունյանը:

Հուշամրցաշարից հետո խնդրեցինք կարծիք հայտնել ՀՀ վաստակավոր մարզիչ, պատանեկան հավաքականի ավագ մարզիչ, մրցումների գլխավոր քարտուղար Ֆենյա Ալեքսանյանին: «Մրցաշարի մասնակիցները տեխնիկատակտիկական, ֆիզիկական բավարար մակարդակ ցուցադրեցին: Ինձ շատ է ուրախացնում, որ ընդլայնվում է մարզաձևի աշխարհագրությունը, և մարզերում աճում են շնորհալի, հեռանկարային պատանիներ: Ճանաչված կենտրոններից բացի, նշեմ, որ լուրջ աշխատանք է տարվում հատկապես Վանաձորի մենապայքարային մարզադպրոցում (տնօրեն՝ Նազարեթ Այրանջյան), Էջմիածնում (Պավլիկ Կարոյան), Սևանում (Վալերի Մնացականյան)»:

ՌԱԶՄԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

HSBC-Ի ՆՈՐ ՄԱԿԱՆԳՅՈՒՂԸ ԱՐԴԵՆ ԾԱՆՈԹ Է ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԻԼԻՈՆԱՎՈՐ ՀԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐԻՆ

Ճիշտ

Սխալ

Հարց

Պատասխան

HSBC: Սա անկասկած խորհրդանշում է, որ Դուք գործ ունեք առաջնակարգ ֆինանսական ծառայություններ մատուցող համաշխարհային կազմակերպության հետ:

Մենք գործում ենք ավելի քան 130 տարի, աշխարհի 79 երկրներում և տարածքներում սպասարկելով առավել քան 20 միլիոն հաճախորդների:

Սրանք լոկ թվեր են, սակայն դրանց հետևում կանգնած են մեր ազնվությունն ու գործին նվիրվածությունը, որոնց իրավացիորեն Դուք կարող եք վստահել:

Աշխարհի ցանկացած անկյունում, Ձեր կյանքի ցանկացած հատվածում, HSBC-ն միշտ Ձեզ հետ կլինի:

HSBC

Կմրցեն երիտասարդական հավաքականները

Գերմանական Սախսեն քաղաքում անցկացվեց ֆուտբոլի Եվրոպայի երիտասարդական (մինչև 21 տարեկանների) հավաքականների վիճակահանությունը: Ընտրական մրցումներում հաջող հանդես եկած 14 թիմեր, ինչպես նաև Հոլանդիայի և Բելգիայի հավաքականները բաժանվեցին զույգերի և երկուսական հանդիպումներ կանցկացնեն: Ահա թե նոյեմբերի 14-ին և 18-ին ովքեր կմրցեն իրար հետ՝ Ռուսաստան-Սլովակիա, Ֆրանսիա-Իտալիա, Պորտուգալիա-Խորվաթիա, Չեխիա-Հունաստան, Լեհաստան-Թուրքիա, Հոլանդիա-Բելգիա, Նորվեգիա-Իսպանիա, Հարավսլավիա-Անգլիա:

Աշխարհամասի երիտասարդական առաջնությունը նաև ընտրական բնույթ ունի. եզրափակիչ փուլում առաջին չորս տեղերը գրաված թիմերն իրավունք կստանան մասնակցելու օլիմպիադա-2000-ի ֆուտբոլի մրցաշարին:

Ռ. Ս.

Հայաստանում Ֆրանսիայի դեսպանությունը և Երևանի ամերիկյան համալսարանը հրավիրում են Ձեզ մասնակցելու սոցիոլոգ
Մերժ Քորդիեի կազմակերպած
Պետություն-Ազգ և քաղաքական ինքնություններ համաշխարհային դարաշրջանում. Ֆրանսիայի օրինակը
թեմայով խորհրդաժողով-քննարկմանը, որը տեղի կունենա
Հոկտեմբերի 25-ին
ժամը 18:00-ին
համաժամանակյա հայերեն թարգմանությամբ
Խորհրդաժողովը կանցկացվի Երևանի ամերիկյան համալսարանում
Բաղրամյան 40
Հեռ.՝ 274533, հեռապատճեն՝ 15.10.48
էլեկտրոնային փոստ: armenia@aua.am

ԱՐՄԵՆՏԵԼԸ ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ Է

Բջջային կապի որակի բարելավման աշխատանքներ կատարելու պատճառով, սույն թվականի հոկտեմբերի 25-ին, ժամը 01:00-ից մինչև 06:00-ն Երևան քաղաքի որոշ հատվածներում կընդհատվի բջջային կապը:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀԸ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է Հայ-իտալական «ԻՄԱԿ» համատեղ ձեռնարկության սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության «ՆԱԻՐԻ» դուստր ձեռնարկությունը: Գրանցված է Հայաստանի Հանրապետության պետական ռեգիստրում: Գրանցման վկայականը՝ 01ԱՆ00699: Գրանցման համարը՝ 2780 7000454: Պարտատերերը երկամսյա ժամկետում դիմեն՝ Երևան, Իսահակյան 28:

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
Բանկի դրամական միջոցների հոսքերի վերաբերյալ

Ձև թիվ 12
(եռամսյակային, տարեկան)

Բանկի անվանումը «Ակունք-բանկ» ՓԲԸ
Ամսաթիվը 30/09/99

(հազ. դրամ)

ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	Նախորդ ժամանակաշրջան	Հաշվետու ժամանակաշրջան
1. Դրամական զուտ հոսքեր գործառնական գործունեությունից	**74.002**	**37.911**
Ստացված տոկոսներ	101.794	168.933
Ստացված զուտ կոմիսիոն գումարներ	3.129	2.150
Լիզինգային և ֆակտորինգային գործառնություններից ստացված զուտ եկամուտներ		
Արժեթղթերի վաճառքից ստացված զուտ եկամուտներ		
Արտարժույթի առուվաճառքից ստացված զուտ եկամուտներ	5.174	-5.046
Ստացված այլ եկամուտներ		
Վճարված տոկոսներ	-25.762	-98.630
Վճարված աշխատավարձ և դրան հավասարեցված այլ վճարումներ	-7.824	-9.362
Վճարված հարկեր	-111	-167
Զուտ դրամական հոսքեր այլ գործառնական գործունեությունից	-2.398	-19.967
2. Դրամական զուտ հոսքեր ներդրումային գործունեությունից	**42.386**	**-96.963**
Պետական գանձապետական արժեթղթերում ներդրումների նվազում (ավելացում)	69.247	
Ժամկետային արժեթղթերում ներդրումների նվազում (ավելացում)		
Անժամկետ արժեթղթերում ներդրումների նվազում (ավելացում)		
Հետգնման պայմանագրերով տնօրինվող արժեթղթերի նվազում (ավելացում)		
ՀՀ կենտրոնական բանկում տեղաբաշխված ավանդների նվազում (ավելացում)		
Այլ բանկերում տեղաբաշխված ավանդների նվազում (ավելացում)		
Վարկային ներդրումների նվազում (ավելացում)	-29.077	-95.305
Նախկինում դուրս գրված վարկերի վերադարձ	2.216	359
Ֆակտորինգային գործառնությունների նվազում (ավելացում)		
Լիզինգի նպատակով ակտիվների ձեռքբերում		
Լիզինգային գործառնություններից մայր գումարների հետվերադարձ		
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների օտարում (ձեռքբերում)		-4.017
Զուտ դրամական հոսքեր այլ ներդրումային գործունեությունից		2.000
3. Դրամական զուտ հոսքեր ֆինանսական գործունեությունից	**-158.981**	**-109.161**
Ցպահանջ պարտավորությունների զուտ ավելացում (նվազում)	-13.747	-43.296
Ժամկետային պարտավորությունների զուտ ավելացում (նվազում)	-165.940	-65.865
ՀՀ կենտրոնական բանկից ստացված վարկերի ավելացում (նվազում)		
Հետգնման պայմանագրերով վաճառված արժեթղթերի ավելացում (նվազում)		
Բաժնետերերի ներդրումները կանոնադրական հիմնադրամում		
Վճարված շահաբաժիններ		
Զուտ դրամական հոսքեր այլ ֆինանսական գործունեությունից	20.706	
Դրամական միջոցների հոսքերի զուտ աճ	-42.593	-168.213
Կանխիկ և կանխիկին հավասարեցված զուտ միջոցներ ժամանակաշրջանի սկզբում	299.545	256.952
Կանխիկ և կանխիկին հավասարեցված զուտ միջոցներ ժամանակաշրջանի վերջում	256.952	88.739

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երևան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1138. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության՝ 22.10.1999. Գինը՝ 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@